

Preporuke pravobraniteljice za djecu u 2021. godini

(Iz Izvješća o radu pravobraniteljice za djecu za 2021.)

Kako bi se postigla odgovarajuća razina zaštite dječjih prava i interesa, pravobraniteljica za djecu institucijama, tijelima ili pravnim osobama upućuje preporuke, upozorenja, prijedloge, priopćenja i stajališta. Uz više stotina preporuka koje su se odnosile na zaštitu pojedinog djeteta ili u vezi s pojedinačnim predmetom, tijekom 2021. uputila je 86 općih preporuka, upozorenja i priopćenja u cilju unapređivanja zaštite prava sve djece ili pojedinih skupina djece. Opće preporuke upućene su u području: obrazovanja (19), zaštite od nasilja (10), zaštite sigurnosti (9), zdravlja (9), pravosuđa (7), zaštite od diskriminacije (6), zaštite ranjivih skupina djece (5), zaštite imovinskih prava (5), zaštite privatnosti (4), sporta (3), prava djece kao članova društvene zajednice (3), obiteljsko pravne zaštite (2), medija (2), te socijalnih i ekonomskih prava (2).

Od ukupno 86 preporuka devet preporuka nije prihvaćeno. Prihvaćena je 51, od kojih je u potpunosti prihvaćeno 36 (od toga realizirano 10), četiri djelomično, a njih 11 načelno. U potonjem slučaju riječ je o preporukama za čiju su realizaciju, kako navode tijela kojima su upućene, potrebne značajnije sustavne promjene ili financijska sredstva pa njihova realizacija u sadašnjim okolnostima nije moguća. Očekujemo da će, čim se steknu uvjeti, i one biti realizirane. Neke preporuke pravobraniteljice (5) bile su načelne naravi. Ove načelne preporuke iskazuju upozorenja i stavove pravobraniteljice o pojedinim pitanjima te podsjećaju nadležna tijela na potrebu zaštite najboljeg interesa djece.

Za 21 preporuku još nemamo povratnu informaciju o prihvaćenosti, pri čemu se na odgovor nadležnih tijela u nekim slučajevima čeka i dulje od nekoliko mjeseci, a neka odgovore ne dostavljaju ni nakon požurnica, što smatramo nedopustivim. Preporuke su u najvećem broju slučajeva upućivane Vladi RH i nadležnim ministarstvima (73) od kojih su neke istovremeno upućivane na adrese više nadležnih tijela. Preporuke smo upućivali hrvatskim zastupnicima u Europskom parlamentu, zatim AZOO-u, AZOP-u, ASOO-u, Državnom izbornom povjerenstvu, HZJZ-u, HZZ-u, HZMO-u, HOK-u, HGK-u, Hrvatskom uredu za osiguranje, županijama, gradovima i općinama, bolnicama, odgojno-obrazovnim ustanovama, trgovačkim društvima i ustanovama. U nastavku slijede opisi preporuka po pojedinim područjima zaštite prava djece.

OBRAZOVANJE (19)

1. PRAVA I INTERESI UČENIKA PŠ SIČICE OŠ LJUDEVITA GAJA, NOVA GRADIŠKA

Potaknuti pritužbama roditelja i objavama u tisku, koje upućuju na neprimjerene i sigurnosno rizične prostorne uvjete u kojima se odvija nastava u PŠ Sičice u Sičicama (OŠ Ljudevita Gaja u Novoj Gradiški), nakon posjeta školi i uvida u stanje uputili smo nadležnim tijelima upozorenje i preporuke. Preporučili smo žurno otklanjanje štetnih uvjeta koji ugrožavaju prava i interese učenika. MZO-u i Brodsko-posavskoj županiji, kao osnivaču, preporučili smo da žurno provedu nadzor nad provedbom Državnog pedagoškog standarda osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja (DPS) te utvrde infrastrukturne, financijske i kadrovske uvjete za ostvarivanje i razvoj djelatnosti odgoja i obrazovanja u PŠ Sičice, prioritarno imajući u vidu zaštitu prava na sigurnost te jednake uvjete obrazovanja djece. Županiji i Općini Vrbje preporučili smo da osiguraju žurnu procjenu sigurnosti boravka djece u objektu koju će izraditi stručna građevinska tijela, te da u skladu s nalazima struke poduzmu žurne mjere za omogućavanje sigurnog prostora u kojem će se odvijati odgoj i obrazovanje djece. Pri tome smo predložili različita rješenja: selidba djece u matičnu školu, osiguranje zamjenskog prostora u Sičicama, sanacija i uređivanje postojećeg objekta ili izgradnja novog.

Preporučili smo i da županija obavi nadzor higijensko-sanitarnih uvjeta prema DPS-u. Ni nakon upućene požurnice, izvješće o planiranim mjerama nismo primili.

2. ORGANIZACIJA NASTAVE I PRIJEVOZA UČENIKA SREDNJE ŠKOLE PREGRADA

U povodu pritužbe roditelja učenika, koji svakodnevno putuju iz Donje Stubice preko Zaboka u Srednju školu Pregrada, da zbog organizacije nastave u ovoj školskoj godini nemaju mogućnost povratka iz škole javnim prijevozom, obratili smo se Krapinsko-zagorskoj županiji. Preporučili smo da pri organizaciji nastave vode računa i o mogućnostima prijevoza kako bi se omogućilo učenicima putnicima redovito pohađanje nastave. Županija nas je obavijestila da su se već početkom školske godine 2021./2022. obratili HŽ Putničkom prijevozu d.o.o. ukazujući na problem prijevoza učenika iz Srednje škole Pregrada, koji nemaju mogućnost povratka iz škole javnim prijevozom zbog ukidanja večernjeg vlaka na relaciji Zabok – Donja Stubica/ Gornja Stubica. U odgovoru HŽ Putnički prijevoz navodi da je zbog racionalizacije poslovanja privremeno obustavljen promet vlaka na toj relaciji, ali da će novim voznim redom, koji stupa na snagu 12. prosinca 2021., spomenuti vlak ponovno prometovati kao i proteklih godina. Pored toga, iz županije su HŽ Putničkom prijevozu uputili zamolbu za prilagodbom voznog reda, odnosno raniji polazak navedene linije vlaka kako učenici pri povratku iz škole ne bi trebali čekati.

3. INFORMIRANJE RODITELJA I UČENIKA I. OŠ PETRINJA, PODRUČNOG ODJELA HRASTOVICA O ORGANIZACIJI RADA

U povodu pritužbe na organizaciju nastave za učenike iz Prve osnovne škole Petrinja, Područnog odjela Hrastovica, uputili smo preporuku ravnatelju škole. Budući da su u prostoru Područnog odjela Hrastovica u dvije učionice smješteni učenici 1. i 2. razreda iz matične škole čija je zgrada oštećena u potresu, dok je zbornica objekta pretvorena u učionicu za učenike iz Područnog odjela Hrastovica, to je izazvalo nezadovoljstvo roditelja i učenika. Preporučili smo ravnatelju da roditeljima i učenicima pruži potrebne informacije i podršku u cilju otklanjanja njihovog nezadovoljstva. Ujedno smo preporučili da roditelje informira o razlozima postojeće organizacije rada škole, te uvjetima održavanje nastave i drugih oblika školskih aktivnosti. Škola je prihvatila preporuku i navela da će ponovno organizirati roditeljski sastanak i razgovarati s roditeljima radi otklanjanja mogućih nejasnoća.

4. ZAPOŠLJAVANJE STRUČNOG SURADNIKA PSIHOLOGA U OŠ RAPSKA, ZAGREB

Na zamolbu OŠ Rapska u Zagrebu uputili smo preporuku MZO-u za zapošljavanje stručnog suradnika psihologa u toj školi. Tom prilikom ponovili smo naše preporuke vezane uz potrebu zapošljavanja stručnog kadra u odgojno-obrazovnim ustanovama u cilju zaštite prava i interesa djece, koje smo upućivali prethodnih godina. Preporučili smo: zapošljavati stručne suradnike u cilju pravodobne i sveobuhvatne zaštite djece i podizanja kvalitete rada ustanove, uzimajući u obzir stvarne potrebe djece, a ne samo broj učenika, kao uvjet zapošljavanja stručnih suradnika; napraviti objektivnu procjenu kadrovskih potreba za svaku školu; u slučaju nemogućnosti zapošljavanja stručnih suradnika odgovarajućeg profila u svakoj ustanovi, osigurati zajednički mobilni tim stručnih suradnika za više ustanova na određenom području. Ujedno smo istaknuli da je, u cilju zaštite mentalnog zdravlja djece, potrebno osigurati dovoljan broj stručnjaka, dostupnost psihološke pomoći, kao i povećati spremnost odgojno-obrazovnih radnika za zaštitu mentalnog zdravlja učenika, u čemu veliku ulogu imaju upravo stručni suradnici psiholozi. MZO nam nije odgovorio.

5. PRAVA I POTREBE DAROVITE DJECE

U cilju osiguravanja odgovarajuće podrške darovitoj djeci s preporukama smo se obratili MZO-u, AZOO-u i ASOO-u. MZO-u smo preporučili da žurno donese podzakonske akte vezano za obrazovanje darovitih učenika, da kreira model identifikacije darovitih učenika na nacionalnoj

razini i ustroji bazu podataka o broju i potrebama darovite djece te registara podrške za djecu, roditelje i učitelje. Upozorili smo da je nužno napraviti snimak aktualnog stanja i potreba, povećati proračunska sredstva za rad s darovitima, osigurati zapošljavanje psihologa u svim vrtićima i školama i prijenos informacija, te kontinuitet praćenja darovite djece od vrtića do tržišta rada. Preporučili smo pružanje podrške Centrima izvrsnosti i postojećim inicijativama, razmjenu iskustava u radu s darovitima, primjenu DPS-a i diferenciranih kurikuluma te nadopunu kurikuluma visokoškolskih ustanova sadržajima o darovitoj djeci i načinima rada s njima. AZOO-u i ASOO-u preporučili smo da u program stručnih usavršavanja uvrste i intenziviraju sadržaje o darovitim učenicima, da senzibiliziraju, educiraju i osposobe odgojno-obrazovne djelatnike za identifikaciju, obrazovanje i integraciju darovitih učenika te da posebnu pažnju posvete programima rada s darovitom djecom s teškoćama u razvoju. Također smo predložili da potiču razmjenu iskustava u radu s darovitima. Do pisanja izvješća nismo zaprimili odgovor na preporuke.

6. ULAGANJA U OSTVARIVANJE PRAVA I POTREBA DAROVITE DJECE

Kako bi podrška darovitoj djeci bila sveobuhvatna, osim osiguravanja kadrovskih uvjeta i programa koji su u nadležnosti službi odgoja i obrazovanja, nužna su dodatna ulaganja na nivou jedinica lokalne i područne samouprave. Stoga smo svim jedinicama lokalne i područne samouprave preporučili da povećaju u proračunu financijska sredstva za darovite učenike kako bi ih izjednačili u pravima u odnosu na ostale učenike s posebnim potrebama te posebno planiraju sredstva u proračunu za instrumentarij i didaktičke materijale za rad s darovitima. Kako bi mogli pratiti razvoj i napredovanje darovite djece na nivou općine/grada/županije preporučili smo da, u suradnji s MZO-om i odgojno-obrazovnim ustanovama, snime stanje na svojem području te ustroje bazu podataka o broju i potrebama darovite djece, kao i registre podrške, kako bi djeca, roditelji i učitelji mogli dobiti sve potrebne informacije o institucionalnoj i izvaninstitucionalnoj podršci darovitoj djeci. Ujedno smo preporučili da pruže podršku Centrima izvrsnosti i postojećim inicijativama u razvijanju programa rada s darovitom djecom. Zaprimili smo izvješća nekih jedinica lokalne i područne samouprave iz kojih je vidljivo načelno prihvaćanje preporuke, no za sada ne i ulaganja u osiguravanje potrebne podrške darovitoj djeci.

7. ZAPOŠLJAVANJE STRUČNOG SURADNIKA PSIHOLOGA U OŠ MURTERSKI ŠKOJI

Pravobraniteljici za djecu obratila se ravnateljica OŠ Murterski škoji, tražeći pomoć u zaštiti prava i dobrobiti učenika te škole. OŠ Murterski škoji broji 212 učenika te uz matičnu školu u Murteru ima i područnu u Betini. Škola ima zaposlena dva stručna suradnika (pedagoga i knjižničara) koji rade na pola radnog vremena. Postojeći, sve veći obiteljski, socijalni i drugi problemi učenika, te udaljenost škole od centra županije – grada Šibenika, gdje učenici mogu dobiti eventualnu i povremenu stručnu pomoć psihologa unutar zdravstvenoga sustava i sustava socijalne skrbi, zahtijevaju nužno osiguravanje stručnog suradnika psihologa. Ravnateljica se u više navrata bezuspješno obraćala MZO-u sa zamolbom za suglasnost za zapošljavanje stručnog suradnika psihologa. Svjesni da mnogi učitelji nisu u stanju odgovoriti na potrebe djece i pružiti im odgovarajuću psihološku pomoć, MZO-u smo preporučili zapošljavanje stručnog suradnika psihologa u OŠ Murterski škoji. Preporuka je prihvaćena te je MZO dao suglasnost školi za zapošljavanje stručnog suradnika psihologa.

8. OSIGURATI UVJETE ZA PRAĆENJE ONLINE NASTAVE ZA SVU DJECU

Potaknuti medijskim napisima i neposrednim saznanjima o nemogućnosti potpunog sudjelovanja pojedine djece u praćenju *online* nastave zbog nedostatka digitalne infrastrukture, odnosno internetskog signala, uputili smo preporuku MZO-u i MMPI-u. Upozorili smo da skupine djece iz nekih područja Slavonije, Dalmatinske zagore, Hrvatske Kostajnice, Gline i drugih mjesta ne mogu pratiti nastavu *online*, te da neka od njih pješače po nekoliko kilometara kako bi mogli pristupiti internetu i pratiti nastavu. Preporučili smo da se u koordinaciji s

ravnateljima svih škola ispita koliko je djece, i u kojim područjima RH, koja su zbog nedostatka internetskog signala onemogućena u praćenju *online* nastave. Ujedno smo preporučili da ispituju njihove potrebe u pogledu dostupnosti, brzine i kvalitete interneta te poduzmu sve mjere kako bi djeca nesmetano mogla pratiti nastavu te ostvariti svoje druge potrebe i prava u pogledu internetske povezanosti. Naglasili smo da je nedopustivo da djeca, koja ionako žive u izoliranim krajevima, u vrijeme pandemije još i dodatno budu izolirana od kontakata s vršnjacima i učiteljima. Nažalost, do pisanja izvješća nismo dobili potpuni odgovor na našu preporuku od strane MZO-a. MMPI nas je izvijestio da je Vlada RH donijela Uredbu o izmjenama Uredbe o mjerilima razvoja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme. Sastavni dio Uredbe je objedinjeni plan razvoja pokretne komunikacijske infrastrukture koji zajedno predlažu sva tri operatera pokretnih komunikacija na području RH. CARNET nas je izvijestio da u dogovoru s MZO-om Središnji državni ured za razvoj digitalnog društva planira snimku stanja na razini cijele RH kako bi se utvrdio opseg problema te našlo odgovarajuće rješenje na strateškoj razini.

9. NASTAVA NA DALJINU ZA UČENIKE KOJI NE MOGU POLAZITI NASTAVU

U povodu pritužbe na nemogućnost ostvarenja prava na nastavu na daljinu za dijete koje polazi završni razred osnovne škole, a boluje od zarazne bolesti koja traje duže vrijeme, zbog čega ne može polaziti nastavu u školi, uputili smo preporuku MZO-u. Preporučili smo da se pronađe rješenje kojim će se u konkretnom slučaju učeniku omogućiti nastava na daljinu, ali i da se u svim budućim usporedivim slučajevima, kao i pri budućem reguliranju ovog pitanja i pri planiranim normativnim rješenjima, rukovodi načelom poštovanja najboljeg djetetova interesa i zabranom diskriminacije. Upozorili smo MZO da, neovisno o sada važećim propisima i uputama koje se odnose na organizaciju nastave tijekom pandemije, odredba ZOOSŠ-a, prema kojoj škola može organizirati nastavu u kući ili zdravstvenoj ustanovi u obliku nastave na daljinu za učenike koji zbog motoričkih teškoća ili kroničnih bolesti ne mogu polaziti nastavu, ne obuhvaća mnoge životne situacije i okolnosti u kojima se učenici mogu naći, kao i slučajeve drugih bolesti u kojima bi omogućavanje nastave na daljinu bilo u njihovu najboljem interesu. Zbog toga mnogi učenici ostaju uskraćeni u pravu na nastavu na daljinu te dovedeni u nepovoljniji, čak diskriminirajući položaj, iako se nalaze u usporedivoj situaciji s onim učenicima kojima se nastava na daljinu organizira zbog izolacije ili samoizolacije zbog Covida-19. Preporučili smo MZO-u da izmijeni odredbu ZOOSŠ-a koja propisuje slučajeve kad se može organizirati nastava na daljinu, tako da se njome uvažava najbolji interes djeteta i pravo na obrazovanje djeteta bez diskriminacije. Preporuka nije prihvaćena.

10. ZAPOŠLJAVANJE STRUČNOG SURADNIKA EDUKACIJSKOG REHABILITATORA ILI LOGOPEDA U OŠ EUGENA KUMIČIĆA U VELIKOJ GORICI

Na inicijativu OŠ Eugena Kumičića u Velikoj Gorici preporučili smo MZO-u, Upravnom odjelu za odgoj i obrazovanje Zagrebačke županije i Gradu Velikoj Gorici da zajedničkim i koordiniranim djelovanjem stvore uvjete za zapošljavanje dodatnog stručnog suradnika (edukacijskog rehabilitatora ili logopeda) u OŠ Eugena Kumičića u Velikoj Gorici, zbog povećane potrebe za pružanjem pomoći i podrške učenicima s teškoćama u razvoju i njihovim roditeljima. Preporuka je prihvaćena od strane Grada Velike Gorice i županije, ali se ne može realizirati bez suglasnosti MZO-a koji nije odgovorio na preporuku.

11. ŠKOLOVANJE UČENIKA S AUTIZMOM U OŠ A. AUGUSTINČIĆA I OŠ LJ. GAJA U ZAPREŠIĆU

U odnosu na nastavak srednjoškolskog obrazovanja za učenike s poremećajima iz autističnog spektra, koji su osnovnoškolsko obrazovanje završili u OŠ Antuna Augustinčića u Zaprešiću, u travnju 2021. smo, na inicijativu udruge koja djeluje u području prava djece s autizmom, preporučili MZO-u, Upravnom odjelu za odgoj i obrazovanje Zagrebačke županije, Gradu Zaprešiću i dvjema osnovnim školama u Zaprešiću u kojima je moguće nastaviti ovaj vid

obrazovanja, OŠ A. Augustinčića i OŠ Ljudevita Gaja, osnivanje odgojno-obrazovne skupine za provedbu srednjoškolskog obrazovanja po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnog života i rada uz individualizirane postupke. Preporuka je prihvaćena, posebna odgojno-obrazovna skupina počela je s radom u listopadu 2021. u OŠ Lj. Gaj.

12. USTROJ POSEBNOG RAZREDNOG ODJELA U OŠ STROŽANAC U PODSTRANI

Saznavši za problem oko ustroja posebnog razrednog odjela za djecu s teškoćama u razvoju u OŠ Strožanac u Podstrani, obratili smo se MZO-u s preporukom za žurno rješavanje zahtjeva škole. Prema našim saznanjima, spomenuti zahtjev upućen je MZO-u u prosincu 2020., a MZO nas je u rujnu 2021. godine obavijestio kako se zahtjev nalazi u administrativnoj proceduri rješavanja. Smatramo kako nije primjereno da učenici trpe zbog sporosti administracije te smo zatražili žurno djelovanje MZO-a. MZO nije odgovorio na preporuku.

13. VREDNOVANJE ŠKOLSKOG USPJEHA IZ INOZEMNOG OBRAZOVNOG SUSTAVA U POSTUPKU UPISA U I. RAZRED SREDNJE ŠKOLE

U povodu pritužbe koja je upućivala na to da je vrednovanje školskog uspjeha iz inozemnog obrazovnog sustava provedeno na način da se ne uvažava različitost i nekompatibilnost inozemnog sustava vrednovanja s hrvatskim sustavom, uputili smo preporuku MZO-u. Preporučili smo da se poduzmu radnje radi otklanjanja diskriminatornog učinka odredbe, kriterija ili prakse kojima se u postupku vrednovanja školskog uspjeha iz inozemnog obrazovnog sustava stavljaju u nepovoljniji položaj djeca koja u RH upisuju I. razred srednje škole nakon prethodno završenog obrazovanja u inozemstvu. Preporučili smo MZO-u da se pri tome rukovodi antidiskriminacijskim odredbama iz *Ustava, Konvencije o pravima djeteta i Zakona o suzbijanju diskriminacije* te načelom poštovanja najboljeg djetetova interesa. MZO nije odgovorio na preporuku ni nakon našeg ponovljenog traženja.

14. OSIGURAVANJE PROSTORA I OBAVLJANJE DJELATNOSTI WALDORFSKE ŠKOLE U ZAGREBU

U povodu najavljene potrebe iseljenja Waldorfske škole u Zagrebu iz postojećeg prostora, koji je dobila na korištenje od Grada Zagreba, uputili smo preporuku Gradu Zagrebu i MZO-u. Preporučili smo da razmotre pronalaženje odgovarajućeg zamjenskog prostora za obavljanje djelatnosti škole, kao i mogućnost financijske potpore školi za obavljanje djelatnosti. Preporučili smo i pronalaženje rješenja na način koji ne predstavlja snižavanje postignutog obrazovnog standarda u izvođenju odgojno-obrazovnog programa Waldorfske škole u Zagrebu, koji neće predstavljati dodatni teret roditeljima i djeci, te koji će biti poticajan za daljnji razvoj pedagoškog pluralizma i srednjoškolskog odgojno-obrazovnog programa. Upozorili smo da nije primjereno određivanje roka za iseljenje škole u tijeku školske godine, polazeći od načela zaštite najboljeg interesa djece. Grad Zagreb prihvatio je našu preporuku u dijelu koji se odnosi na produljenje roka za iseljenje škole iz postojećeg prostora, te je rok produljen do kraja nastavne godine 2021./2022. Grad će pružati školi podršku i stručnu pomoć radi pronalaska trajnog rješenja za njezin rad. MZO nas je obavijestio da nije nadležan za osiguravanje prostora školskim ustanovama, a u pogledu financijske potpore pozvao se na odredbu ZOOSŠ o osiguravanju sredstava za rad privatnih škola od strane osnivača.

15. DOSTUPNOST PSIHOLOŠKE POMOĆI UČENICIMA SRPSKE PRAVOSLAVNE OPĆE GIMNAZIJE „KANTAKUZINA KATARINA BRANKOVIĆ“ U ZAGREBU

U povodu pritužbe na nedostupnost psihološke pomoći učenicima u Srpskoj pravoslavnoj općoj gimnaziji „Kantakuzina Katarina Branković“ u Zagrebu, uputili smo preporuku MZO-u i AZOO-u da, u okviru svojih ovlasti, upute školu na potrebu zapošljavanja pedagoga u skladu DPS-om srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja, s obzirom na to da bi škola prema broju učenika trebala imati dva stručna suradnika. Preporučili smo također da AZOO kroz stručno-

pedagoški nadzor ili stručno-savjetodavni rad, provjeri u školi organizaciju rada, poslove i dostupnost stručnog suradnika psihologa učenicima, te da školu uputi i savjetuje o standardima rada psihologa u osnovnim i srednjim školama i o organizaciji rada psihologa koja će mu omogućiti obavljanje rada i pružanje psihološke pomoći u najboljem interesu učenika. Preporuka je prihvaćena.

16. ZAPOSŁJAVANJE STRUČNOG SURADNIKA PSIHOLOGA U OŠ DRAGUTINA KUŠLANA U ZAGREBU

U povodu iskazane potrebe OŠ Dragutina Kušlana u Zagrebu za zapošljavanjem stručnog suradnika psihologa na puno radno vrijeme, preporučili smo MZO-u davanje suglasnosti školi za zapošljavanje psihologa na neodređeno puno radno vrijeme. Ukazali smo i na to da bi, s obzirom na broj učenika, škola koja ima zaposlenog jednog stručnog suradnika (pedagoga) na puno radno vrijeme i dva (knjižničara i logopeda) na pola radnog vremena, prema odredbama DPS-a, trebala imati zaposlena tri stručna suradnika. Upozorili smo da nedostatak stručnih suradnika u školama može dovesti do povrede dječjih prava. Ponovili smo naše preporuke koje se odnose na: potrebu zapošljavanja stručnih suradnika u cilju sveobuhvatne i pravodobne zaštite djece, uzimajući u obzir stvarne potrebe djece, a ne samo broj učenika u školi; na objektivnu procjenu kadrovskih potreba za svaku školu; osiguravanje zajedničkog mobilnog tima stručnih suradnika za više ustanova na određenom području u slučaju nemogućnosti zapošljavanja odgovarajućeg profila stručnog suradnika. MZO nije odgovorio na našu preporuku.

17. PRAVA I DOBROBIT DJECE PREDŠKOLSKE DOBI NA PODRUČJU SINJSKE KRAJINE

U povodu obavijesti Udruge odgojitelja Sidro o mogućoj diskriminaciji djece pri ostvarenju prava na upis u dječji vrtić, u JLS-ima u kojima se upis uvjetuje time da oba roditelja imaju prebivalište na teritoriju iste općine/grada, upozorili smo MZO, gradove Sinj i Trilj te općinu Otok da takav uvjet može predstavljati diskriminaciju djece po obiteljskom statusu. Diskriminatorni mogu biti i drugi uvjeti za ostvarivanje prednosti pri upisu: da je dijete iz obitelji s više djece, dijete kojemu su već brat ili sestra upisani u isti vrtić, dijete koje stanuju bliže objektu, dijete rođeno određenog datuma, upis po abecednom redu itd. Upozorili smo i na važnost uključenosti u predškolski odgoj i obrazovanje djece nezaposlenih roditelja kojima se često uskraćuje mjesto u vrtiću. Preporučili smo da se utvrde potrebe obitelji i djece predškolske dobi na području Sinjske krajine, da se sklopi sporazum među JLS-ima u cilju većeg obuhvata djece, da se razmotre i ujednače kriteriji upisa u vrtiće na cijelom području. Pozvali smo na veća izdvajanja JLS-a za djecu predškolske dobi u vidu sufinanciranja vrtića na području drugih JLS-a u slučaju da se djeca nisu mogla upisati u vrtić na području svoga grada/općine ili da vrtić ne postoji, te prilagođavanje DPS-a kako bi se omogućilo korištenje postojećih neiskorištenih prostora pojedinih JLS-a. U odgovoru na preporuku MZO nas je izvijestio da su nacionalnim dokumentima istaknuti kao strateški ciljevi povećanje pristupačnosti ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, a zakonskim propisima dopunjeni su kriteriji za ostvarivanje prednosti pri upisu u vrtiće, te je omogućeno da se pri osnovnim školama s redovitim ili alternativnim ili međunarodnim programima može izvoditi predškolski odgoj i obrazovanje za djecu od treće godine života, ako na određenom području nema DV-a ili on ne može prihvatiti svu djecu. Grad Sinj prihvatio je preporuku i obavijestio nas da planira povećati kapacitete za upis djece.

18. UJEDNAČAVANJE KRITERIJA ZA UPIS U DJEČJE VRTIĆE NA NACIONALNOJ RAZINI

Različiti kriteriji, često diskriminatorni i ugrožavajući, rezultiraju nejednakom dostupnošću predškolskog odgoja i obrazovanja djeci. Upoznati smo s praksom DV-a da djecu koja nisu navršila godinu dana života do početka pedagoške godine (rujan) ne upisuju u jaslice, zbog čega su roditelji djece koja navršavaju godinu dana nakon tog datuma prisiljeni sami organizirati

čuvanje djece i čekati početak druge pedagoške godine za upis djeteta. Neki vrtići upis djeteta u vrtić i cijenu usluge uvjetuju i prebivalištem djeteta i roditelja na području mjesne nadležnosti vrtića. DV-u, na čiju smo negativnu praksu upozoreni, preporučili smo revidiranje uvjeta za upis u vrtić, a MZO-u da kriterije upisa propišu na nacionalnoj razini, a ne prepuštaju ga jedinici lokalne samouprave. DV na našu preporuku nije odgovorio, dok je MZO odgovorio opisom kriterija za upis koji omogućavaju najranjivijim skupinama djece pohađanje vrtića te opisom aktivnosti kojima je u protekloj godini povećan obuhvat djece predškolskim odgojem i obrazovanjem.

19. UPIS DJECE S TEŽIM ZDRAVSTVENIM TEŠKOĆAMA U SREDNJE ŠKOLE

U povodu pritužbe školske liječnice da se upis djece u najbolje zagrebačke gimnazije djelomično temelji na lažnim potvrdama o postojanju težih zdravstvenih teškoća, iako nije riječ o dijagnozama koje spadaju u kategoriju težih zdravstvenih teškoća (npr. dobro kontrolirana astma, alergijski rinitis, kratkovidnost, spuštenu stopala, nepravilno držanje, blaga skolioza), obratili smo se MZO-u, MZ-u, HZJZ-u i HZZ-u. Istaknuli smo primjer zagrebačke gimnazije u kojoj je, od 208 upisanih, 80 učenika imalo bod prednosti zbog težih zdravstvenih teškoća, te upozorili da, zbog neujednačenih kriterija, djecu s istom dijagnozom neki liječnici upućuju na profesionalnu orijentaciju te ona dobiju dodatni bod, dok kod drugih liječnika to ne dobivaju. Budući da takva praksa može dovesti do diskriminacije djece prilikom upisa u srednju školu, preporučili smo da se izrade jedinstvene upute i sustav kontrole izdavanja potvrde te da se, ako je potrebno, revidira kategorizacija zdravstvenih teškoća kako bi svi liječnici školske medicine mogli jedinstveno postupati u interesu djece. Preporuka je prihvaćena. MZ je temeljem naše preporuke uputio HZJZ-u podsjetnik i obrazac za liječnike specijaliste školske medicine o proceduri koja je utvrđena Pravilnikom. HZZ je uputio MZO-u prijedlog izmjena Pravilnika, u cilju prevencije korištenja Mišljenja stručnog tima za profesionalno usmjeravanje s isključivom svrhom ostvarivanja dodatnih bodova prilikom upisa u tražene srednje škole. MZO je odgovorio da će svakako voditi računa o toj problematici pri izmjenama i dopunama *Pravilnika o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole*, a u skladu s načelom jednakosti i pravednosti u postupku upisa u srednje škole.

ZAŠTITA OD NASILJA (10)

20. PREVENCIJA VRŠNJAČKOG NASILJA U TEHNIČKOJ ŠKOLI NIKOLE TESLE U VUKOVARU

Zabrinuta višekratnom pojavom nacionalno motiviranih fizičkih sukoba između skupina učenika Tehničke škole Nikole Tesle u Vukovaru u kojoj se, zajedno s učenicima većinskog naroda, po modelu A školuju djeca pripadnici srpske nacionalne manjine, posjetili smo školu i sudjelovali na zajedničkom međuresornom sastanku škole, MZO-a i policije. Nakon sastanka i obavljenog uvida preporučili smo MZO-u zapošljavanje psihologa i socijalnog pedagoga koji će osmisliti i provoditi sustavne i strukturirane programe za prevenciju međunacionalnih sukoba i nasilja, te programe građanskog odgoja za razvijanje tolerancije. Preporučili smo da se, s obzirom na međunacionalne napetosti u školi, osiguraju aktivnosti za djelovanje u krizi u kojima važnu ulogu može imati tim koji inače provodi krizne intervencije u sustavu odgoja i obrazovanja, kao i da se osigura provođenje stručne medijacije između sukobljenih učenika. Također smo preporučili da se u planiranje daljnjih programa i aktivnosti za učenike, roditelje i nastavnike uključe vanjski stručnjaci s iskustvom rada u višenacionalnim zajednicama. MZO je odgovorio da prihvaća sve preporuke i da će za njihovu provedbu osigurati financijsku potporu školi u području Prevencija nasilja i ovisnosti. Za provedbu mjera ministar je zadužio Upravu za potporu i unaprjeđenje sustava i odgoja i obrazovanja. Izvješće o provedbi preporuka i mjera očekujemo.

21. ZAŠTITA UČENIKA OD VRŠNJAČKOG NASILJA IZVAN PROSTORA ŠKOLE

Potaknuta odricanjem odgovornosti odgojno-obrazovne ustanove za poduzimanje zakonskih i stručnih mjera i aktivnosti u slučaju pojave vršnjačkog nasilja učenika koje se dogodilo izvan prostora škole i izvan trajanja nastave, školu smo uputili u dužnost i obvezu postupanja i u tim slučajevima. Uputili smo ih da je njihova obveza poduzimanja mjera utemeljena na propisima i pravilima struke, s obzirom na važnu ulogu škole u rastu i razvoju djeteta te u prevenciji svih oblika neprihvatljivog ponašanja. Naglasili smo i ulogu škole kao korektivnog mehanizma u zajednici, posebno u slučajevima u kojima su odgojne kompetencije roditelja snižene. AZOO-u smo preporučili da educira i informira djelatnike škole o dužnostima i obvezama u reagiranju na vršnjačko nasilje svojih učenika, bez obzira na kojem se mjestu ono dogodilo. Odgovor na preporuku očekujemo.

22. ZAŠTITA DJECE OD SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA U ŠKOLI

U povodu konkretnog slučaja seksualnog uznemiravanja u jednoj osnovnoj školi, uputili smo preporuku MZO-u tražeći da žurno poduzme mjere za zaštitu djece od neprimjerenih postupaka učitelja. Upozorili smo da je zaštita djece prioritet i da je u obrazovnim institucijama nužno osigurati za djecu sigurno okruženje i podršku. Istaknuli smo da je nedopustivo da se, zbog činjenice da se u okviru obrazovnog sustava nije našlo rješenje za zaštitu djece, djeca izlažu neprimjerenim dodirima, seksualnim aluzijama i sličnim ponašanjima nastavnika zbog kojih se djeca osjećaju uznemireno i zaplašeno, a koja predstavljaju seksualno nasilje nad djecom. Ponovno smo preporučili da MZO žurno iznađe rješenja za zaštitu djece u sustavu odgoja i obrazovanja, budući da sadašnja normativna rješenja u praksi to ne omogućuju, te da uvede sustav licenciranja učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja, te drugih osoba koje u sustavu odgoja i obrazovanja rade s djecom (pomoćnici u nastavi, stručni komunikacijski posrednici). Do pisanja ovoga izvješća nismo primili odgovor MZO.

23. ZAŠTITA DJECE OD OSUĐENIH POČINITELJA SEKSUALNIH DELIKATA – PREPORUKA GRADU ZAGREBU

Budući da pojedine udruge ne provjeravaju osuđivanost osoba koje dolaze u kontakt s djecom, uputili smo preporuku Gradu Zagrebu koji organizira ili financijski podržava mnoge programe i aktivnosti za djecu, osobito za vrijeme školskih praznika. Zabrinuti zbog toga što osobe koje dolaze u kontakt s djecom u okviru ovih aktivnosti, bilo da su zaposlene ili te poslove obavljaju povremeno ili volonterski kao vanjski suradnici i animatori, ne prolaze provjeru prethodne osuđivanosti, preporučili smo Gradu Zagrebu da, kao jedan od uvjeta za financiranje projekata i programa usmjerenih na djecu kao potencijalne korisnike, propiše obvezu provoditelja programa da provjeravaju prethodnu osuđivanost svih osoba koje će biti u kontaktu s djecom. Ta je mjera osobito važna u zaštiti djece od seksualnog nasilja. Preporučili smo i da, kao kriterij za financiranje, uvede i evaluaciju sadržaja projekta te plan evaluacije ishoda projekta kako bi se utvrdilo je li projekt za koji će se izdvojiti proračunski novac doista u interesu djece. Također smo preporučili da Grad Zagreb svojim internim aktima propiše ovu obvezu za sve aktivnosti s djecom koje sam neposredno organizira. Grad Zagreb prihvatio je i realizirao našu preporuku.

24. ZAŠTITA DJECE OD OSUĐENIH POČINITELJA SEKSUALNIH DELIKATA – PREPORUKA GRADU RIJEKI

Želeći potaknuti dosljedno provođenje zakonske obveze da se u svim programima koji se provode s djecom osigura provjera prethodne osuđivanosti svih osoba koje u takvim aktivnostima mogu doći u kontakt s djecom, u svojim obilascima ustanova i objekata za djecu posebno pratimo kako se ostvaruje ta preventivna mjera koja je osobito važna u zaštiti djece od seksualnog nasilja. Stoga smo, nakon obilaska Planinarskog doma Stara Sušica u kojemu se provode programi škole u prirodi, zimovanja, ljetovanja i drugi programi za djecu vrtičke i osnovnoškolske dobi, a koja je u nadležnosti Grada Rijeke, preporučili Gradu dodatni angažman u vezi s time. Preporučili smo da se za sve osobe koje će u takvim programima biti u kontaktu s djecom obvezno provede provjera putem kaznene evidencije MPU-a o prethodnoj osuđivanosti. Grad Rijeka prihvatio je našu preporuku.

25. PREPORUKA CARITASU O UNAPREĐIVANJU UVJETA U USTANOVAMA I ZAŠTITI DJECE OD OSUĐENIH POČINITELJA SEKSUALNIH DELIKATA

Nakon obilaska Caritasovog doma za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja Sv. Ana i savjetovanište Sv. Ana u Rijeci, podržali smo i preporučili domu i osnivaču doma Caritasu Riječke nadbiskupije kontinuirana ulaganja u prostorne i kadrovske kapacitete te ustanove. Tom smo prilikom također preporučili da Caritas, prilikom zapošljavanja i drugog angažiranja osoba u radu s djecom u ustanovama čiji je osnivač, osigura provjeru putem kaznene evidencije MPU-a o prethodnoj osuđivanosti. Dosljednom provedbom te obveze omogućuje se zaštita djece od kontakta s osuđenim počiniteljima seksualnih delikata na štetu djece.

26. ZAŠTITA DJECE OD SEKSUALNOG NASILJA U AUTOBUSNOM PRIJEVOZU

Pojedinačne prijave roditelja i škole o neprimjerenim ponašanjima i seksualnom uznemiravanju djece od strane vozača autobusa koji prevoze školsku djecu, bile su povod za naše obraćanje autoprijevoznicima. Preporučili smo da osiguraju siguran prijevoz djece kako bi ona bila zaštićena od seksualnog uznemiravanja, kao i od drugih neprimjerenih postupaka vozača te da, u svrhu prevencije, prilikom povjeravanja poslova koji uključuju kontakt s djecom obvezno provjeravaju prethodnu osuđivanost osoba kako bi se spriječilo da osobe koje su pravomoćno osuđene za određena kaznena djela dođu u kontakt s djecom. Prihvatajući naše preporuke autoprijevoznici su naglasili da im je sigurnost i zaštita djece od posebne važnosti te da će postupiti po preporuci, ali i da im je njezino provođenje otežano zato što nemaju određene vozače za prijevoz djece, već se taj prijevoz ostvaruje prema dnevnom rasporedu vozača.

27. OSNIVANJE MULTIDISCIPLINARNOG CENTRA ZA DJECU ŽRTVE I SVJEDOKE

U povodu obilježavanja Europskog dana zaštite djece od seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja, 18. studenoga, uputili smo preporuku Vladi RH. Preporučili smo donošenje posebnog propisa kojim bi se osigurala zaštita djece od svih oblika nasilja uključujući i seksualno nasilje, kojim bi se, po uzoru na neke europske države koje imaju uspostavljen sustav provjere osoba koje dolaze u kontakt s djecom (Irska, Velika Britanija, Litva, Estonija, Nizozemska, Španjolska i dr.), trebao uspostaviti cjeloviti sustav provjere prikladnosti osoba za rad s djecom u svim područjima u kojima se organiziraju aktivnosti s djecom. Time bi se izbjegla sadašnja neujednačenost kriterija u pojedinim područjima te osigurala pokrivenost svih područja u kojima je nužna zaštita djece. Preporučili smo da se osnuje radna skupina s ciljem izrade nacrtu posebnog zakona o zaštiti djece, što je MPU podržao. Također smo preporučili osnivanje multidisciplinarnog centra za djecu žrtve i svjedoke, tzv. *dječje kuće*, po uzoru na skandinavski model *Barnahusa* u kojem bi koordinirano djelovali svi relevantni stručnjaci (sudac, tužitelj, policija, socijalni radnici i medicinski stručnjaci, psiholozi) kako bi od djeteta koje je žrtva seksualnog zlostavljanja dobili informacije potrebne za istragu i sudski postupak, te spriječili njegovu retraumatizaciju i pružili mu podršku, uključujući medicinsku i terapijsku pomoć. Odgovor Vlade na ovu preporuku nismo primili.

28. PRIOPĆENJE U POVODU EUROPSKOG DANA ZAŠTITE DJECE OD SEKSUALNOG NASILJA

U povodu Europskog dana zaštite djece od seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja obratili smo se i javnosti kako bismo podigli svjesnost o važnosti sprečavanja takvoga nasilja nad djecom. Upozorili smo da Hrvatska nije postigla dostatnu razinu zaštite djece od seksualnog nasilja, budući da sudski postupci traju predugo te da kažnjavanje počinitelja seksualnog nasilja nad djecom nije odgovarajuće. Takvom praksom djecu se obeshrabruje u prijavljivanju, počinitelje potiče na činjenje novih delikata i onemogućuje prevencija, jer blage kazne imaju za posljedicu kraće čuvanje podataka u kaznenoj evidenciji i brži nastup rehabilitacije, koji omogućuje da se bivši počinitelj zaposli u zanimanjima u kojima će doći u kontakt s djecom ili

se uključi u volonterske, sportske ili druge aktivnosti s djecom. Posebno zabrinjava nesankcioniranje seksualnog uznemiravanja djece od strane odraslih, te nemoć nadležnih tijela da onemoguće takvim osobama kontakt s djecom. Podsjetili smo da od Vlade RH očekujemo donošenje posebnog propisa o zaštiti djece i osnivanje multidisciplinarnih regionalnih centara za djecu žrtve (po uzoru na skandinavski *Barnahus*), te istaknuli da su te promjene nužne kako bi sustav zaštite djece od seksualnog nasilja bio potpun. Mediji su prenijeli ove naše poruke.

29. POZIV HRVATSKIM EU PARLAMENTARCIMA DA PODRŽE ODGODU DIREKTIVE O PRIVATNOSTI

U prosincu 2020. postala je nezakonita upotreba tehnologije koju su pružatelji usluga koristili radi skeniranja i sprečavanja daljnjeg širenja poruka koje sadrže materijale seksualnog zlostavljanja i iskorištavanje djece. Posljedica toga je da je broj prijava sadržaja koji uključuju seksualno zlostavljanje i iskorištavanje djece u EU pao za 46 % otkako je taj propis stupio na snagu. Do donošenja propisa kojima bi se cjelovito, sukladno Strategiji EU za učinkovitiju borbu protiv seksualnog zlostavljanja djece, uredila zaštita djece, nužno je postići sporazum između Europskog parlamenta, Komisije i Vijeća o privremenoj iznimci kojom bi se pružateljima digitalnih usluga omogućio nastavak dobrovoljnog prijavljivanja. Stoga smo sve hrvatske zastupnike u Europskom parlamentu upoznali s ovim problemom te pozvali da podrže prijedlog privremene odgode primjene *Direktive o e-privatnosti*. Povratnu informaciju od hrvatskih zastupnika o njihovim aktivnostima povodom naše preporuke nismo zaprimili, no Europski parlament odgodio je primjenu ove Direktive.

SIGURNOST (9)

30. SIGURNOST U ODGOJNO-OBRAZOVNIM USTANOVAMA NA PODRUČJIMA POGOĐENIMA POTRESOM

U siječnju 2021. nadležnima u Gradu Zagrebu i županijama pogođenima potresima (Sisačko-moslavačkoj, Zagrebačkoj, Krapinsko-zagorskoj i Karlovačkoj županiji) te Stožeru civilne zaštite RH uputili smo preporuke da poduzmu aktivnosti radi provjere sigurnosti objekata predškolskih, osnovnoškolskih i srednjoškolskih ustanova na tim područjima nakon potresa 29. prosinca 2020., te da u suradnji sa stručnjacima odgovarajućih profila izrade procjene rizika dječjeg boravka u ustanovama odgoja i obrazovanja. Preporučili smo i da se utvrde mjesta na kojima prijeti opasnost od oštećenih objekata na putevima do dječjih vrtića i škola i da se poduzmu aktivnosti radi otklanjanja tih opasnosti ili odrede alternativni putovi do pojedinih odgojno-obrazovnih ustanova. Ove preporuke su dostavljene i MZO-u. Preporuke su načelno prihvaćene, te su nas sve županije osim Krapinsko-zagorske obavijestile o aktivnostima na sanaciji odgojno-obrazovnih objekata i uklanjanja opasnosti od oštećenih objekata na putevima do vrtića i škola.

31. KOORDINACIJA AKTIVNOSTI ZA DJECU U SISAČKO-MOSLAVAČKOM PODRUČJU POGOĐENOM POTRESOM

U siječnju 2021. uputili smo Vladi RH i Stožeru civilne zaštite RH za otklanjanje posljedica katastrofe uzrokovane potresom preporuku da se imenuje osoba koja će rukovoditi svim aktivnostima koje uključuju djecu, radi koordinacije i sustavnog organiziranja pružanja pomoći i podrške djeci od strane svih institucija i udruga koje se bave takvim aktivnostima, uključujući i pružanje psihološke pomoći i podrške. Preporučili smo i da se u Nacionalnom stožeru uvede telefonska linija koja će biti namijenjena prijavama i traženju pomoći i podrške za djecu, te da se na svakom od područja triju gradova Sisačko-moslavačke županije – Petrinji, Sisku i Glini – organiziraju punktovi gdje će se provoditi aktivnosti za djecu i ujedno omogućiti roditeljima da dobiju stručne savjete i pomoć u daljnjoj brizi i odgoju djece u kriznoj situaciji izazvanoj potresom. O preporuci smo obavijestili Hrvatski Crveni križ. Preporuka je prihvaćena.

32. SIGURNOST DJEČJIH IGRALIŠTA U GRADU KARLOVCU

U povodu pritužbe na stanje pojedinih dječjih igrališta u vlasništvu Grada Karlovca upozorili smo Grad Karlovac na propise koji se odnose na dječja igrališta i na obvezu uređenja, održavanja i redovitih nadzora igrališta i ispravnosti sprava od strane gradova i općina na igralištima koja su u njihovom vlasništvu. Preporučili smo da se ispita stanje sigurnosti na dječjim igralištima i poduzmu radnje i aktivnosti radi ograđivanja i uređenja igrališta, provjere i održavanja sprava i opreme na igralištima, sukladno važećim propisima o komunalnom gospodarstvu i odgovornosti vlasnika javnih površina, te propisima o sigurnosti proizvoda. Grad Karlovac načelno je prihvatio preporuku i obavijestio nas o aktivnostima koje poduzima radi poboljšanja uvjeta na dječjim igralištima.

33. ZAŠTITA DJECE OD DEHIDRACIJE U VOZILIMA

Po saznanju o smrtnom stradavanju petogodišnjeg dječaka u pregrijanom vozilu, obratili smo se Ravnateljstvu policije izrazivši stav kako je nužno stalno upozoravati i osvještavati roditelje i sve koji se brinu o djeci na rizike i opasnosti od izlaganja djece suncu i visokim temperaturama, kao i na fatalne posljedice koje može ostaviti i kratki boravak djeteta u ugrijanom automobilu. Naglasili smo da je u ljetnom periodu važno pojačano upozoravati i na druge opasnosti i rizike (npr. od utapanja i drugih stradanja u vodi). Stoga smo načelno preporučili da se kroz Službu prevencije Ravnateljstva policije te rad odjela za prevenciju policijskih uprava, putem različitih javnih aktivnosti potiče roditelje na oprez u skrbi o djeci, posebno za vrijeme ljetnih vrućina. Ravnateljstvo policije nas je obavijestilo da su u suradnji s Nastavnim zavodom za javno zdravstvo (NZJZ) „Dr. Andrija Štampar“, te na temelju naših preporuka izrađeni informativno-edukativni leci koji će se putem ustrojstvenih jedinica distribuirati na području cijele RH te će se isticati na javnim mjestima (parkiralištima, trgovačkim centrima, domovima zdravlja) s ciljem senzibilizacije roditelja i drugih odgovornih osoba. U suradnji s NZJZ „Dr. Andrija Štampar“ izrađene su i detaljne preporuke s naglaskom na zdravstveni aspekt, koje imaju za cilj primarnu zaštitu djece tijekom ljetnih vrućina.

34. ZAŠTITA DJECE U VOZILIMA – PREPORUKA HGK-u

Osim preporuke upućene Ravnateljstvu policije, o potrebi preventivnih aktivnosti radi sprečavanja stradanja djece u pregrijanim automobilima, preporukom smo se obratili i Hrvatskoj gospodarskoj komori (HGK), Odjelu za trgovinu. Preporučili smo im da svoje članove obavijeste o potrebi zaštite djece i mogućnosti da na vidljivim mjestima u svojim prostorima (na ulazima, toaletima, blagajnama, parkiralištima trgovačkih centara i na benzinskim stanicama i drugim mjestima) istaknu informacije i upozorenje da se djecu ne ostavlja samu u vozilima. HGK je prihvatio našu preporuku.

35. ZAŠTITA DJECE TIJEKOM LJETNIH ŠKOLSKIH PRAZNIKA

Putem medija javnosti smo uputili preporuke o zaštiti djece od pojačanih rizika tijekom ljetnih praznika. Uz poziv roditeljima da tijekom godišnjeg odmora što više vremena provedu zajedno s djecom, pozvali smo sve odrasle da obrate pažnju na sigurnost i epidemiološke mjere prilikom boravka djece u igraonicama, kampovima, ljetnim školama te korištenja prometnih sredstava. Pozvali smo JLS-e, udruge za djecu, sportske, obrazovne, kulturne i vjerske organizacije, te centre za djecu i obitelj, da osiguraju bogatu ponudu pristupačnih sadržaja za djecu, te da posebnu pažnju obrate na djecu s TUR i korisnike socijalne pomoći. Pozvali smo na pojačan oprez zbog rizika od stradanja djece u vodi te od prejakog sunca i visokih temperatura zraka, upozorili smo vlasnike igrališta, osobito JLS-e, na njihovu obvezu održavanja i redovitih nadzora uređenosti igrališta i ispravnosti postavljenih sprava. Vlasnike i organizatore aktivnosti u dječjim igraonicama, te ljetnim kampovima i školama u koje djeca odlaze na odmor, učenje i zabavu bez roditelja, upozorili smo da su dužni štiti sigurnost djece, te provjeriti jesu li osobe koje angažiraju za rad s djecom osuđivane za kaznena djela na štetu djece. Pozvali smo i na:

zaštitu sigurnosti djece u prometu; podršku roditelja djetetu prilikom odlaska na praznike kod drugog roditelja; zaštitu od štetnog rada i gospodarskog iskorištavanja i zaštitu djece koja prose; zaštitu djece pri noćnim izlascima i poštovanje zabrane prodaje alkohola maloljetnicima, te na roditeljski nadzor nad *online* aktivnostima djece primjereno dobi.

36. EDUCIRANJE I OSPOSOBLJAVANJE DJECE ZA ZAŠTITU I SPAŠAVANJE

U situaciji suočavanja s krizama poput pandemije i potresa raste potreba i značenje pripreme za krizne situacije, za upravljanje njima, kao i uklanjanje njihovih posljedica. Pripreme li se djeca za krizu kao potencijalnu mogućnost, bit će manje uplašena ako se ona dogodi, moći će reagirati, znat će što treba, odnosno ne treba činiti, kako se ponašati, kome se obratiti i od koga tražiti pomoć. Stoga smo preporučili MUP-u MZO-u, MPU-u, MRMSOSP-u, AZOO-u i Ravnateljstvu civilne zaštite da se vježbama evakuacije i drugim programima edukacije i osposobljavanja za zaštitu i spašavanje obuhvate sva djeca u RH, te da se svi ravnatelji i odgojno-obrazovni radnici pripreme na izvanredne situacije zbog zaštite sigurnosti i očuvanja života. Preporučili smo da se odgojno-obrazovni radnici i svi oni koji se brinu o djeci unutar sustava socijalne skrbi i pravosuđa upoznaju s publikacijom Poliklinike za zaštitu djece i mladih grada Zagreba pod nazivom „Djeca i obitelji, prije, tijekom i nakon potresa“ i drugim materijalima koji im mogu pomoći u kvalitetnoj pripremi djece na izvanredne situacije te pružanju potrebne podrške djeci. Preporuka je prihvaćena. AZOO nas je obavijestio da je proveo niz stručnih usavršavanja o postupanju u kriznim situacijama. Obaviješteni smo da su vježbe evakuacije i edukacije vezano uz potrebe održane u 626 osnovnih škola u RH, što je 68,12 % od ukupnog broja škola.

37. OBRAZOVANJE ZA SIGURNOST DJECE U CESTOVNOM PROMETU

U povodu početka šk. god. 2021./2022. dostavili smo MZO-u, MUP-u, AZOO-u i HAK-u informacije o važnosti planiranja, kreiranja i provođenja aktivnosti u području obrazovanja djece za sigurnost u cestovnom prometu. Preporučili smo provođenje preventivnih programa, uz prilagođavanje njihove izvedbe u okolnostima pandemije, kako cijela nova generacija djece u šk. god. 2021./2022. ne bi bila zaklinuta u pristupu ovim programima, naročito programu osposobljavanja za upravljanje biciklom. Preporučili smo jačanje preventivnih aktivnosti s djecom i roditeljima na svim razinama obrazovanja radi zaštite djece u cestovnom prometu u svojstvu pješaka, vozača i putnika. Obavijest o poduzetim aktivnostima dobili smo samo od AZOO-a.

38. DJECA U PRIJEVOZU SANITETSKIM VOZILIMA

Podržavajući apel Udruge Dignitas iz Karlovca za zaštitu sigurnosti djece koja se prevoze sanitetskim vozilima, obratili smo se MZ-u i MUP-u. Preporučili smo da se u sanitetskim vozilima (i u drugim sličnim vozilima) osiguraju uvjeti za siguran prijevoz djece i njihove pratnje kako bi bili zaštićeni od stradavanja u slučaju prometne nezgode. MUP je podržao naše preporuke, a MZ nas je obavijestio da se sanitetski prijevoz djece obavlja uz provođenje maksimalno dostupnih mjera sigurnosti zaštite djeteta, te da su uvjeti u pogledu tehničkih karakteristika i medicinsko-tehničke opreme vozila za sanitetski prijevoz utvrđeni normom HRN EN 1789:2015, kojoj moraju udovoljavati sva vozila u zdravstvenim ustanovama koja obavljaju djelatnost sanitetskog prijevoza. Podržali su preporuku da se razmotri uvođenje promjena u odredbama zakona koji regulira sigurnost prometa na cestama radi dodatnog osiguranja uvjeta za siguran prijevoz djece u sanitetskim vozilima.

ZDRAVLJE (9)

39. IZUZEĆE DJECE OD OBVEZE TESTIRANJA NA COVID-19 KADA PRATE RODITELJE PRI ULASKU U RH

Nakon ukazivanja roditelja na veliki trošak čestih podmirivanja iznosa za PCR testove za peteročlanu obitelj pri ulasku u Hrvatsku, preporučili smo MUP-u razmatranje mogućnosti izuzeća djece od obveze testiranja i plaćanja testiranja u slučaju kada prate roditelje pri ulasku u RH. Obaviješteni smo da su djeca mlađa od sedam godina izuzeta od obveze predočenja negativnog rezultata testa i samoizolacije ako roditelji/skrbnici posjeduju negativni PCR ili brzi antigenski test, potvrdu o cijepljenju ili preboljenom Covidu-19.

40. KONTAKTI RODITELJA S DJECOM U BOLNICAMA U VRIJEME PANDEMIJE

Obraćali su nam se roditelji i organizacije zbog onemogućenih posjeta roditelja djetetu u bolnici ili smještaja uz bolesno dijete, pratnje na porodu ili odvajanja novorođenčadi od majki nakon poroda, što je dovodilo i do prekida dojenja djece. Epidemiološka situacija se u zadnje dvije godine mijenjala te su se u skladu s time mijenjale mjere i ograničenja. Praksa u hrvatskim bolnicama bila je neujednačena, u nekima je dopuštena pratnja na porodu, dok u drugima nije, te su različiti i uvjeti koje mora ispuniti pratnja, različita je praksa bolnica vezana uz odvajanje novorođenčadi od majki te u omogućavanju posjeta roditelja djeci u bolnicama, kao i trajanju posjeta. Svjesni aktualne epidemiološke situacije u RH i svijetu, kao i napora koje nadležna tijela i stručnjaci ulažu u zaštitu života i zdravlja građana, ali i koristi boravka roditelja uz hospitalizirano, bolesno ili tek rođeno dijete, kao i važnosti dojenja, preporučili smo MZ-u ujednačavanje prakse hrvatskih bolnica u vezi s time. Odgovor MZ-a nismo primili.

41. PRAVA I DOBROBIT DJECE OBOLJELE OD DIJABETESA U ODGOJNO-OBRAZOVNOM SUSTAVU

Doznajući za probleme na koje u sustavu odgoja i obrazovanja nailaze djeca s dijabetesom, preporučili smo MZO-u da odgovarajućom uputom obveže ravnatelje svih dječjih vrtića, osnovnih i srednjih škola da, u slučaju upisa djeteta koje boluje od dijabetesa, na prvoj sjednici odgojiteljskog/učiteljskog/nastavničkog vijeća organiziraju edukaciju za sve djelatnike-članove vijeća o potrebama djeteta s dijabetesom i o preporučenom načinu postupanja. Na toj bi sjednici, uz liječnika (pedijatra/liječnika školske medicine/dijabetologa) svakako trebali sudjelovati djetetovi roditelji koji će dati informacije o specifičnim reakcijama djeteta u slučajevima niske i visoke razine šećera i o najdjelotvornijim postupcima u odnosu na dijete koji pridonose njegovom oporavku. Odluku o tome koji će liječnik biti pozvan održati edukaciju trebalo bi prepustiti ravnateljima, za koje očekujemo da imaju uspostavljenu suradnju s liječnicima na lokalnoj razini. MZO nas je izvijestio o postupanju odgojno-obrazovnih ustanova u odnosu na djecu s dijabetesom, kao i o podršci aktivnostima i projektima usmjerenima na edukaciju i senzibilizaciju na potrebe djece s dijabetesom, koje odgojno-obrazovne ustanove provode u suradnji s udrugama i HZJZ-om.

42. UVJETI LIJEČENJA I POSJETI DJECI U ZAVODU ZA DJEČJU I ADOLESCENTNU PSIHIJATRIJU KBC-a OSIJEK

Na temelju obraćanja roditelja i informacija iz izvješća pročelnice Zavoda za dječju i adolescentnu psihijatriju KBC-a Osijek izrazili smo zabrinutost u pogledu uvjeta liječenja i organizacije posjeta djeci koja se tamo liječe. KBC-u Osijek preporučili smo da za djecu koja se liječe u Zavodu za dječju i adolescentnu psihijatriju, a za koju je procijenjeno da bi to bilo u njihovom interesu, omoguće posjete u skladu s potrebama djece i uz primjenu odgovarajućih epidemioloških mjera, zatim da osiguraju dovoljan broj medicinskih sestara na Zavodu te da osiguraju telefonsku liniju koja bi bila rezervirana samo za kontakte djece s roditeljima i drugim osobama za koje se procjenjuje da na pozitivan način mogu pridonijeti djetetovom liječenju. Iz izvješća KBC-a Osijek proizlazi kako su pokrenuli postupak osiguranja posebne telefonske linije, a do realizacije je djeci i roditeljima omogućeno korištenje postojeće linije u trajanju od pola sata dnevno, te da je sestrinska skrb osigurana u skladu s potrebama djece. Navode da, s obzirom na epidemiološku situaciju, posjeti predstavljaju potencijalni rizik, stoga su djeci u KBC-u Osijek oni omogućeni u iznimnim slučajevima, uvažavajući potrebe djece i u dogovoru s liječnikom.

43. OBAVIJEST NA MREŽNOJ STRANICI ŠKOLE O CIJEPLJENJU DJECE PROTIV COVIDA-19

U trenutku u kojem još nije postojala preporuka HZJZ-a za cijepljenje protiv Covida-19 zdrave djece u dobi od 12 godina i više, već je ono ponuđeno kao mogućnost, dobili smo pritužbu građanina nezadovoljnog načinom na koji je ta informacija objavljena na mrežnoj stranici škole. Gradskom uredu za obrazovanje Grada Zagreba i NZJZ-u „Dr. Andrija Štampar“ preporučili smo da na početku nove školske godine posvete osobitu pažnju načinu na koji se djeci i roditeljima upućuju poruke o cijepljenju djece, nošenju maski, osiguravanju razmaka i ostalim epidemiološkim mjerama. Poruke bi trebale biti jasne i potkrepljene dokazima o učinkovitosti mjera, uz mogućnost konstruktivnog dijaloga. U toj je komunikaciji iznimno važno zadržati odnos povjerenja između škole i roditelja i izbjegavati situacije koje ga mogu narušiti te pridonijeti zbunjenosti, sumnjičavosti ili ljutnji. Iz odgovora Gradskog ureda za obrazovanje Grada Zagreba proizlazi da je preporuka prihvaćena.

44. ZAŠTITA DJECE U JAVNOM PRIJEVOZU TIJEKOM PANDEMIJE COVIDA-19

Postupajući po pojedinačnoj pritužbi o ugroženosti srednjoškolaca jer zbog velikog broja ljudi koji koriste javni prijevoz, u prijevoznim sredstvima nije moguće održavati fizički razmak u skladu s preporukama epidemiologa, obratili smo se Splitsko-dalmatinskoj županiji i prijevozniku. Preporučili smo da osiguraju dovoljan broj vozila za prijevoz putnika, pogotovo u jutarnjim satima i u vrijeme kad učenici putuju u školu ili se vraćaju kući iz škole. Također smo preporučili da osiguraju poštovanje svih epidemioloških mjera u javnom prijevozu. Obaviješteni smo da se ulažu napor u rješavanje problema.

45. KVALITETA ZDRAVSTVENE SKRBI ZA DJECU S ORTOPEDSKIM BOLESTIMA

U povodu obraćanja Hrvatskog društva za dječju ortopediju o smanjenom opsegu i kvaliteti skrbi za djecu s ortopedskim bolestima uslijed pandemije, potresa u Zagrebu i reorganizacije Zavoda za ortopediju i traumatologiju KBC-a Split, preporučili smo MZ-u da poduzme potrebne aktivnosti za osiguravanje prava na zdravlje za djecu s TUR koje ne bi smjelo biti zanemareno ili umanjeno ni u izvanrednim situacija. MZ je prihvatio preporuku te su proveli internu analizu o kvaliteti skrbi za djecu s ortopedskim bolestima, temeljem koje je zaključeno kako zdravstvene ustanove poduzimaju sve potrebne aktivnosti da djeca i mladi s ortopedskim bolestima i nadalje primaju kontinuiranu i kvalitetnu zdravstvenu skrb.

46. ZAŠTITA DJECE OD IGARA NA SREĆU NA PODRUČJU GRADA ZADRA

U povodu prijave da sportske kladionice na području grada Zadra primaju uplate za klađenje od djece i krše *Zakon o igrama na sreću*, uputili smo preporuku Poreznoj upravi Ministarstva financija (MF) za poduzimanje mjera iz njihove nadležnosti radi zaštite djece. Naša je preporuka prihvaćena, a Porezna uprava MF-a, uputila je obavijest svim priređivačima igara klađenja te ih upozorila na obvezu provođenja odredbi *Zakona o igrama na sreću* i provedbenih propisa koji osiguravaju zaštitu maloljetnika od igara na sreću i sprečavaju razvoj ovisnosti kod ranjivih skupina, a time i nastanak teško nadoknadive štete za društvenu zajednicu. Upozorili su ih da će nadzorne službe koristiti sve raspoložive zakonske mehanizme za kažnjavanje priređivača koji igre klađenja ne priređuju u skladu sa zakonom. Povodom naše preporuke proveli su dodatne nadzorne aktivnosti priređivača igara klađenja na području Zadra.

47. OSIGURANJE LIJEKOVA ZA DJECU KOJA BOLUJU OD CISTIČNE FIBROZE

Dostavljeno nam je na znanje *Otvoreno pismo predsjedniku Vlade RH* kojim se Hrvatska udruga oboljelih od cistične fibroze obratila predsjedniku Vlade RH te institucijama koje mogu pridonijeti podizanju i unapređivanju razine zdravstvene zaštite djece oboljele od cistične fibroze. Istaknuto je kako oboljelima, među kojima su uglavnom djeca, nisu dostupni lijekovi

koji utječu na uzrok bolesti te produžuju život oboljelima. HZZO-u i MZ-u preporučili smo da osiguraju dostupnost lijekova *Kaftrio*, *Kalydeco* i *Orkambi* stavljanjem na Osnovnu listu lijekova HZZO-a, čime bi djeci koja boluju od cistične fibroze bila osigurana viša razina zdravstvene zaštite, u skladu s *Konvencijom o pravima djeteta*. Preporuka je prihvaćena i realizirana.

PRAVOSUĐE (7)

48. BESPLATNA PRAVNA POMOĆ U OVRŠNIM POSTUPCIMA RADI UZDRŽAVANJA DJECE

Nakon što je županijski upravni odjel odbio zahtjev djeteta za besplatnu pravnu pomoć u ovršnom postupku radi naplate uzdržavanja, uputili smo preporuku MPU-u. U konkretnom slučaju nadležni upravni odjel odbio je zahtjev uz obrazloženje da je riječ o *obijesnom parničanju*, jer je dječak, zastupan po ocu, već prije pokretao ovrhu na novčanim sredstvima putem Fine koja se provodila djelomično, te još uvijek nije ostvario uzdržavanje od svoje majke u punom iznosu. MPU-u smo preporučili da ispita je li riječ o izdvojenom slučaju ili o generalnom stavu vezanom uz pokretanje ovršnih postupaka, te da potakne ujednačavanje prakse kojom će se u pokretanju ovršnih postupaka radi uzdržavanja djece uvijek odobriti sekundarna pravna pomoć, neovisno o tome je li se prethodno već vodio ovršni postupak. To smatramo važnim s obzirom na neizvjestan ishod takvih postupaka. U vrijeme pisanja ovoga izvješća još nismo dobili odgovor na preporuku.

49. UVJETI ZA POSJETE DJECE RODITELJIMA U ZATVORU U VRIJEME PANDEMIJE

Primili smo pritužbe da se posjeti djece roditeljima u zatvoru uvjetuju negativnim PCR testom za odrasle posjetitelje u čijoj pratnji dijete dolazi u posjet, te zbog plaćanja testiranja i slabijeg imovinskog stanja većina posjetitelja nije mogla dovesti djecu u posjet u punom opsegu sukladno zatvorskim pravilima. Pritužitelji su ukazivali na nejasnu stručnu i zakonsku podlogu te odluke, jer je u svim drugim službenim kontaktima dovoljna COVID potvrda. Saznali smo i da se posjeti djece u vrijeme pandemije odvijaju preko pregrade od pleksiglasa na stolu koji razdvaja djecu od roditelja, čime je onemogućen njihov fizički kontakt. Od Uprave za zatvorski sustav i probaciju MPU-a (UZSP) zatražili smo obavijest o tome jesu li navedena pravila utemeljena na preporukama HZJZ-a i odlukama Stožera Civilne zaštite RH. Preporučili smo da se ona preispitaju, a posjeti osiguraju u skladu s preporukama nadležnih tijela RH koje se odnose na sve službene kontakte u službenim prostorijama. UZSP nas je izvijestio da su mjere utemeljene na preporukama HZJZ-a i Nacionalnog stožera civilne zaštite, te prilagođene specifičnim uvjetima zatvorskog sustava u kojem u zatvorenim prostoru obitava velik broj ljudi, među kojima i oni koji se ne žele cijepiti, u kojem su osobe lišene slobode i zaposlenici dodatno izloženi riziku zaraze. S obzirom na ograničena prava na posjete zbog epidemioloških razloga, UZSP je za održavanje obiteljskih veza osigurao češće i dulje telefoniranje i video kontakte.

50. OGRANIČAVANJE MOGUĆNOSTI ZA KONTAKTE DJETETA I RODITELJA U ZATVORU

Ponukani pritužbama da je zbog epidemioloških mjera ograničen broj djece koja mogu istovremeno posjetiti roditelje u zatvoru, te se djeca iz višečlanih obitelji onemogućuju u kontaktu s roditeljima, obratili smo se UZSP-u i preporučili da se preispita odluka o broju posjetitelja u slučaju kada obitelj ima više djece, te da se omogući istovremeni posjet sve djece u pratnji jedne odrasle osobe. Također smo preporučili da video posjeti djece u punom opsegu imaju prioritet nad video posjetima odraslih osoba, budući da je taj vid kontakta u kaznene ustanove uveden primarno za djecu i na poticaj organizacija za djecu. UZSP je odgovorio da je zbog epidemioloških razloga broj posjetitelja u jednom posjetu ograničen na četiri osobe i da pri tome može biti riječ o jednoj odrasloj osobi i najviše troje djece, a da će našu preporuku

realizirati čim zdravstveni uvjeti to budu dopuštali. Nadalje, da prednost kod odobravanja video posjeta imaju primarno djeca, uz još tri kategorije zatvorenika, te da se video posjeti drugih mogu realizirati samo u slučaju da je preostalo slobodnih termina.

51. ODVAJANJE DJECE OD MAJKE TIJEKOM TRAJANJA ISTRAŽNOG ZATVORA

Na traženje Ustavnog suda dostavili smo mišljenje o problematici (ne)odvajanja djece od majki, napose dojlja, tijekom trajanja istražnog zatvora. Istaknuli smo kako je riječ o uočenoj nejednakosti djece ovisno o tome jesu li im majke zatvorenice i ili se nalaze u istražnom zatvoru. Dok djeca koja su rođena za vrijeme boravka majke u zatvoru mogu ostati s majkama do navršene treće godine, ona koja su rođena neposredno prije upućivanja majke u zatvor ili istražni zatvor moraju biti odvojena od majke. Naglasili smo da djeca, sukladno *Konvenciji o pravima djeteta* moraju biti izjednačena u svojim pravima, bez obzira na pravni temelj lišenja slobode majke, te da je o odvajanju djeteta nužno zatražiti procjenu CZSS-a o najboljem interesu djeteta u konkretnom slučaju. Ustavni sud uvažio je naše mišljenje prilikom donošenja svoje odluke.

52. STACIONARNO PSIHIJATRIJSKO LIJEČENE DJECE LIŠENE SLOBODE

Uočili smo kršenje prava i interesa djece (maloljetnika) u sukobu sa zakonom koja su lišena slobode i stacionarno se psihijatrijski liječe. Uputili smo preporuku MZ-u da žurno dopuni i donese *Pravilnik o listi psihijatrijskih ustanova za prisilni smještaj nebrojivih osoba i psihijatrijskih ustanova u kojima se nebrojive osobe liječe na slobodi*, u cilju određivanja ustanove za prisilni smještaj i liječenje nebrojivih maloljetnika, sukladno *Zakonu o zaštiti osoba s duševnim smetnjama*. MPU-u smo preporučili da žurno osigura uvjete za odvojeno psihijatrijsko stacionarno liječenje djece (maloljetnika) lišenih slobode u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu te svakodnevnu dostupnost dječjeg i adolescentnog psihijatra. Također smo preporučili da psihijatrijsko vještačenje maloljetnika – počinitelja kaznenih djela u kaznenom postupku u svim slučajevima obavljaju vještaci psihijatri za djecu i mladež. MZ je ogovorio da se zbog borbe s pandemijom planovi za nadopunu liste nisu mogli ostvariti, no da će i dalje poduzimati aktivnosti za realizaciju naše preporuke. Odgovor MPU-a očekujemo.

53. OSIGURANJE ODGOVARAJUĆIH UVJETA ZA STACIONARNO LIJEČENJE MALOLJETNIKA U ZATVORSKOJ BOLNICI U ZAGREBU

Prilikom obilaska Zatvorske bolnice u Zagrebu uočili smo da je prihvaćena preporuka o smještaju maloljetnika odvojeno od odraslih pacijenata, ali je riječ o privremenom rješenju koje nije dostatno ni primjereno zbog čega je u planu preinaka, prilagodba i opremanje većeg prostora nekadašnje kirurške ambulante u tu svrhu. Kako su za preinaku nužna materijalna sredstva, preporučili smo UZSP-u da osigura potrebna sredstva, te da osigura svakodnevnu dostupnost dječjeg i adolescentnog psihijatra, budući da sada maloljetnike liječi psihijatar za odrasle. Zatvorskoj bolnici smo preporučili da, osim za potrebe liječenja, prostor opremi i za potrebe dugotrajnog boravka maloljetnika (TV, stol za društvene igre i slično), budući da praksa pokazuje da se neki maloljetnici ondje liječe i po godinu dana. Također smo preporučili da se u Zatvorskoj bolnici opremi posebna prostorija za posjete djece roditeljima koji su lišeni slobode i nalaze se na liječenju, budući da se sada posjeti djece odvijaju u zajedničkom prostoru za sve posjetitelje, koji je neprimjeren za posjete djece. Odgovor na preporuku očekujemo.

54. PODACI O SURADNJI S PRAVOBRANITELJICOM ZA DJECU I DRUGIM PRAVOBRANITELJIMA U GODIŠNJEM IZVJEŠĆU O RADU UZSP-a

U svojim godišnjim izvješćima o radu UZSP je u zasebnom poglavlju posebnu pozornost posvećivao suradnji s pravobraniteljskim uredima pa tako i s Uredom pravobraniteljice za djecu što smo cijenili kao trajno postignut standard i potvrdu važnosti monitoringa neovisnih tijela u svrhu praćenja zaštite ljudskih prava u RH. No unatrag dvije godine zatvorski sustav u svojim izvješćima za 2019. i 2020. nema poglavlje o suradnji s pravobraniteljima. Preporučili smo da

izvješćivanje o suradnji i monitoringu pravobraniteljskih ureda u izvješću za 2021. i nadalje ostane kao zasebno poglavlje i trajni standard, jer smatramo važnim da se prava i interesi djece u zatvorskim sustavu percipiraju kao snažno područje zaštite i djelovanja oba tijela. UZSP nije prihvatio preporuku, navodeći da su zasebna poglavlja ukinuta zbog potrebe skraćivanja teksta izvješća te okolnosti da svi pravobranitelji izvješćuju o suradnji sa zatvorskim sustavom u svojim godišnjim izvješćima. Naveli su i da će prilikom izrade izvješća za 2021. opisati našu suradnju u dijelu koji se odnosi na izobrazbu službenika.

DISKRIMINACIJA (6)

55. NAKNADA ZA NOVOROĐENU DJECU GRADA SPLITA

U povodu pritužbe na Odluku o naknadi novorođenoj djeci Grada Splita uputili smo Gradu Splitu upozorenje o diskriminirajućim učincima spomenute odluke, konkretno odredbe da pravo na naknadu za novorođeno dijete ima samo dijete koje je rođeno u Gradu Splitu. Budući da su ovim uvjetom u neravnopravan i diskriminirajući položaj temeljem obiteljskog statusa stavljena djeca koja nisu rođena u gradu Splitu, preporučili smo da se ovu odredbu izmijeni na način da se to pravo priznaje neovisno o mjestu rođenja djeteta. Preporuka je načelno prihvaćena. Grad Split izmijenio je Odluku o naknadi novorođenoj djeci kojom je predvidio dodatne uvjete za ostvarivanje prava na naknadu ako dijete nije rođeno u Gradu Splitu.

56. DISKRIMINACIJA DJECE PRI UPISU U KNJIŽNICU „IVAN GORAN KOVAČIĆ“ KARLOVAC

U povodu pritužbe na posebne pogodnosti upisa djece iz gradskih vrtića kojima je vlasnik i osnivač Grad Karlovac u Gradsku knjižnicu „Ivan Goran Kovačić“ preporukom smo se obratili Gradskoj knjižnici. Istaknuli smo kako se takvom praksom djecu koja pohađaju druge vrtiće, kojima vlasnik i osnivač nije Grad Karlovac, stavlja u neravnopravan i moguće diskriminirajući položaj. Preporučili smo Gradskoj knjižnici da, u skladu s načelom najboljeg interesa djeteta i zabranom diskriminacije, omogući sudjelovanje u akciji besplatnog upisa svoj djeci predškolske dobi, neovisno o tome koji vrtić pohađaju. Preporuka je prihvaćena. Štoviše, knjižnica je, uz pomoć Grada Karlovca, omogućila besplatan upis svoj djeci do 7. godine bez obzira pohađaju li vrtić.

57. DOBROBIT DJECE ROĐENE U ZAJEDNICI ŽIVOTNOG PARTNERSTVA

Postupali smo povodom pritužbe na diskriminaciju djece koja su rođena i žive u obiteljskoj zajednici životnih partnera. Pritužba se odnosila na činjenicu da partneri-skrbnici nemaju mogućnost uvida u podatke djeteta u sustavu e-Građani, iako su rješenjem suda imenovani partnerom-skrbnikom, čime su temeljem *Zakona o životnom partnerstvu osoba istog spola* stekli roditeljsku skrb te sva prava i obveze koje iz toga proizlaze. Ista situacija odnosi se i na posvojenu djecu. Prema izvješću MPU-a pribavljanje isprava za maloljetnu djecu putem aplikacije e-Građani nije moguće u slučajevima djece u čijim je maticama rođenih upisana bilješka koja sadrži neku od promjena u vezi s roditeljskom skrbi. Podaci upisani u matičnim knjigama koji se upisuju kroz primjedbe i naknadne upise iznimno su osjetljivi i nužno je osigurati njihovu zaštitu kako ne bi bili dostupni trećim osobama, međutim ograničavanjem uvida roditeljima, partnerima skrbnicima i posvojiteljima, a posredno i djeci, oni su stavljeni u nepovoljniji položaj od drugih osoba u usporedivoj situaciji, a što je prema Zakonu o suzbijanju diskriminacije obilježje izravne diskriminacije. Stoga smo, ne umanjujući važnost i potrebu zaštite osobnih podataka djece od moguće zlouporabe, preporučili MPU-u da detaljno i brižljivo razmotri navedenu problematiku te se zauzme za uklanjanje diskriminatornih učinaka pojedinačnih propisa, kao i pravne prakse. Iz odgovora koji smo zaprimili proizlazi da je razlog zbog kojih jedan dio roditelja ne može koristiti usluge za dijete struktura aplikacije matice rođenih. Bilješke koje su u maticu rođenih upisane opisno nisu programski strukturirane pa iz njih sustav trenutno ne može iščitati tko su ovlaštene osobe za zastupanje djeteta i od kada imaju

ovlaštenje. Stoga je, u cilju da se onemogući korištenje usluga u ime maloljetnog djeteta roditelju kojem je oduzeto skrbništvo, za djecu kod koje je upisana jedna od bilješki o skrbništvu, onemogućen dohvat podataka. U planu je MPU-a dorada aplikacije državnih matica.

58. COVID POTVRDE ZA DJECU U PROSTORIMA JAVNOPRAVNIH TIJELA

Potaknuti pritužbom na odluku Stožera civilne zaštite RH prema kojoj djeca starija od 16 godina moraju posjedovati COVID potvrdu ili drugi odgovarajući dokaz o cijepljenju, preboljenju odnosno testiranju za pristup prostorima javnopравnih tijela, obratili i smo se Stožeru s preporukom. Zatražili smo da nas obavijesti o razlozima za takvu obvezu te smo ujedno preporučili da preispita ovu obvezu vodeći se odredbama *Konvencije o pravima djeteta* i ZSD-a, zbog moguće sumnje na diskriminaciju djece starije od 16 godina. O preporuci smo obavijestili i HZJZ. Izvješće o poduzetom od Stožera civilne zaštite RH još nismo primili, no poboljšanjem epidemiološke situacije odluka o obvezi predodjenja COVID potvrde u prostorima javnopравnih tijela prestala je važiti od 1. ožujka 2022.

59. COVID POTVRDE ZA DJECU U PRISTUPU KLIZALIŠTIMA

Potaknuti pritužbom da se za pristup klizalištima u Zagrebu za djecu stariju od 12 godina traži predodjenje COVID potvrde ili drugog odgovarajućeg dokaza o cijepljenju, preboljenju odnosno testiranju prema odluci Stožera civilne zaštite RH koja se odnosi na javna okupljanja, zatražili smo od Stožera obavijest o razlozima za takvu obvezu za djecu stariju od 12 godina. Ujedno smo preporučili da preispita spornu mjeru zbog njenih mogućih nepovoljnih učinaka na djecu stariju od 12 godina. O preporuci smo obavijestili HZJZ. Stožer civilne zaštite RH nije prihvatio našu preporuku uz obrazloženje da je ta mjera sukladna preporukama i smjernicama HZJZ-a.

60. COVID POTVRDE ZA DJECU U PRISTUPU KULTURNIM SADRŽAJIMA U NACIONALNIM KAZALIŠTIMA

U povodu pritužbe na različito određivanje dobne granice za posjedovanje COVID potvrde ili drugog odgovarajućeg dokaza o cijepljenju, preboljenju odnosno testiranju za djecu u pristupu kulturnim sadržajima u nacionalnim kazalištima, od kojih neka traže da COVID potvrde posjeduju djeca starija od 12 godina, a neka traže da ih posjeduju djeca starija od 16 godina, uputili smo preporuku Ministarstvu kulture i medija (MKM). Preporučili smo mu da ispita određivanje dobne granice za posjedovanje COVID potvrda za djecu od strane nacionalnih kazališta u praksi, te da poduzme radnje radi usklađivanja njihova postupanja s važećim propisima. O preporuci smo obavijestili Stožer civilne zaštite RH i HZJZ. MKM je prihvatio našu preporuku.

RANJIVE SKUPINE (5)

61. PRAVO ROMSKE DJECE NA PRIMJEREN ŽIVOTNI STANDARD, STAMBENE UVJETE I SIGURNOST

Povodom pritužbe na neodgovarajuće životne uvjete u kojima žive neke romske obitelji s djecom u Zagrebu obratili smo se Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, MRMSOSP-u te Gradu Zagrebu. Preporučili smo da poduzmu radnje kako bi se romskim obiteljima s djecom osigurali primjereni stambeni i higijenski uvjeti i sigurnost. Zatražili smo i izvješće o poduzimanju aktivnosti predviđenih Operativnim programima nacionalnih manjina za razdoblje 2017. – 2020., te za razdoblje 2021. – 2024., vezanih uz uređenje, urbanizaciju i legalizaciju romskih naselja ili drugih aktivnosti koje bi poboljšale uvjete stanovanja romskih obitelji. Grad Zagreb je odgovorio da obitelji na navedenoj adresi ne ispunjavaju propisane uvjete za stambeno zbrinjavanje te nisu uvažili preporuku. Ostale odgovore zasad nismo primili.

62. ZAŠTITA DJECE KOJA PROSE

Situacije prosjačenja na zagrebačkim ulicama u kojima se koriste djeca za izazivanje samilosti, bile su povod za naše preporuke PU zagrebačkoj. U užem centru grada, većim raskrižjima te drugim lokacijama gdje se okuplja veći broj ljudi, odrasle osobe držeći u naručju male bebe ili držeći za ruku djecu predškolske dobi, učestalo se viđaju kako od prolaznika traže novac, navodno za potrebe djece. Nerijetko je riječ o istim osobama, na koje smo već prethodno upozoravali policiju, zabrinuti da uvjeti u kojima ova djeca odrastaju nisu odgovarajući, zbog čega je potrebno poduzeti mjere za zaštitu djece. Policiji smo preporučili da nakon identificiranja osoba koje koriste djecu za prosjačenje o njima obavijesti nadležni CZSS kako bi se pomoglo obiteljima da djeci osiguraju odgovarajuće uvjete odrastanja, odnosno da se djeca zaštite ako ih roditelji ili druge osobe iskorištavaju radi stjecanja materijalne koristi. PU je uvažio našu preporuku te nas izvijestio o pojačanim aktivnostima policijskih službenika.

63. MODELI ODGOJA I OBRAZOVANJA DJECE U VUKOVARU

Organizacija školovanja djece pripadnika srpske nacionalne manjine u poslijeratnom Vukovaru odvija se po modelu A, obrazovanja za pripadnike nacionalnih manjina. Nastava za učenike srpske nacionalne manjine odvija se na srpskome jeziku i ćirilicom pismu te je praktički odvojena od nastave za učenike hrvatske nacionalnosti. Ova odvojenost postoji i u sustavu predškolskog odgoja i obrazovanja. Smatramo da su odgojno-obrazovne institucije – vrtić, a ponajviše škola – upravo mjesta koja mogu pokrenuti društvenu promjenu koja je nužno potrebna Vukovaru, posebno djeci i mladima ovoga grada. U odnosu na medijske napise o ujedinjavanju odvojenih škola i vrtića u Vukovaru, preporučili smo Vladi RH, MZO-u, Gradu Vukovaru i Srpskom Narodnom Vijeću da se provede istraživanje (ispitivanje) stavova djece o različitim modelima školovanja, odnosno o onim modelima koji se žele uvesti u Vukovaru. Također smo preporučili da proces kreiranja obrazovnog modela u Vukovaru bude javan i transparentan te da se u njega mogu uključiti svi zainteresirani dionici. Ujedno smo preporučili da se u procesu promišljanja oko usvajanja drugačijeg modela odgoja i obrazovanja u Vukovaru, vodi računa o rješavanju postojećih problema u manjinskom obrazovanju, poput zastarjelih nastavnih planova i programa, neodgovarajućih udžbenika, manjka udžbenika na srpskom jeziku i ćirilicom pismu, nedostatka stručnog nastavnog kadra, organizaciji prijevoza učenika na dodatnu nastavu koja se nerijetko izvodi u suprotnoj smjeni, preopterećenosti učenika i slično. Od MZO-a dobili smo odgovor u kojem se djelomično prihvaća naša preporuka u odnosu na podizanje kvalitete obrazovanja učenika srpske nacionalne manjine.

64. PROŠIRENJE DJELATNOSTI CENTRA ZA AUTIZAM SPLIT

Započeli smo pratiti proces proširenja djelatnosti Centra za autizam (CZA) nakon pritužbe roditelja o (ne)mogućnosti pohađanja programa i aktivnosti za djecu u CZA Split tijekom ljetnih mjeseci. S obzirom na važnost rješavanja ovoga pitanja te potrebu usuglašavanja svih strana u vezi sa Sporazumom o proširenju djelatnosti CZA Split, preporučili smo održavanje zajedničke konferencije slučaja ključnih dionika ovoga procesa (MRMSOSP, Grad, CZA) radi utvrđivanja daljnjih koraka (npr. točnog broja korisnika, definiranja usluga, načina podnošenja zahtjeva za proširenje socijalnih usluga i sl.) i imenovanja kontakt osoba iz sve tri navedene institucije, s ciljem bolje međusobne komunikacije i promptnog poduzimanja potrebnih aktivnosti. Budući da Grad Split nije odgovorio na naše upite, a važan je dionik ovoga procesa, preporučili smo aktivnije uključivanje Grada Splita u rješavanje ovoga pitanja. Iz zaprimljenih odgovora MRMSOSP-a i CZA Split vidljivo je da je u tijeku izrada Sporazuma o proširenju djelatnosti CZA Split za što je potreban aktivan doprinos Grada Splita kao osnivača.

65. ODLUKA O IZMJENAMA NOVČANE POMOĆI ZA RODITELJE ODGOJITELJE DJECE S TUR

Većano uz Odluku o izmjenama novčane pomoći za roditelje odgojitelje u Zagrebu, u odnosu na roditelje koji su ovu mjeru koristili zbog teškoća u razvoju kod djece, obratili smo se Gradu Zagrebu. Preporučili smo da omogući duži prijelazni rok za roditelje djece s teškoćama u razvoju, ukoliko ne budu zadovoljeni prostorni, kadrovski i organizacijski kapaciteti odgojno-obrazovnih ustanova za uključivanje djece s TUR. Također smo preporučili da se izradi detaljni plan potrebnih aktivnosti usmjerenih na osiguranje podrške za odgojno-obrazovno uključivanje djece s TUR (zapošljavanje pomagača/asistenata, osiguravanje didaktičkih sredstava i asistivne tehnologije, uklanjanje arhitektonskih barijera odgojno-obrazovnih ustanova i slično), u odnosu na broj djece s TUR čiji roditelji koriste mjeru roditelj odgojitelj, kako bi se osiguralo kvalitetno odgojno-obrazovno uključivanje te djece u vrtiće i škole. Odgovor Grada do sada nismo primili.

IMOVINSKA PRAVA (5)

66. DOSTUPNOST INFORMACIJA O PRAVU NA OBITELJSKU MIROVINU DJECI NAKNADNO UTVRĐENOG OČINSTVA

U povodu slučaja djeteta koje je obiteljsku mirovinu po smrti biološkog oca, zbog neinformiranosti djetetove majke, ostvarilo tek nakon pravomoćnosti presude kojom je utvrđeno očinstvo u sudskom postupku, preporukom smo se obratili HZMO-u. Kako na web stranicama HZMO-a nije bilo konkretnih informacija i uputa o mogućnostima ostvarivanja obiteljske mirovine za djecu rođenu u izvanbračnoj zajednici nakon smrti oca, HZMO-u smo preporučili da dopune sadržaj svojih web stranica uputama i informacijama za ovakve slučajeve, kako niti jedno dijete ne bi ostalo uskraćeno za svoja prava. Preporuka je uvažena i provedena te je HZMO dopunio tekst uputa o podnošenju zahtjeva.

67. DŽEPARAC ZA DJECU SMJEŠTENU U ALTERNATIVNOJ SKRBI

Već niz godina ukazujemo na nedostatne naknade za osobne potrebe djece u alternativnoj skrbi. Naime, iznos od 100 kuna džeparca nije mijenjan od 2014. godine. S obzirom da navedeni iznos nije dostatan za potrebe djece MRMSOSP-u smo preporučili njegovo povećanje. Odgovor na navedenu preporuku nismo primili, ali je u novom *Zakonu o socijalnoj skrbi* predviđen novi izračun naknade za osobne potrebe učenika osnovne i srednje škole kojima je priznato pravo na uslugu smještaja ili organiziranog stanovanja, a koji u konačnici rezultira povećanjem iznosa džeparca za dio djece u alternativnoj skrbi, te je time naša preporuka djelomično prihvaćena.

68. DOSTOJANSTVO DJECE ČIJI SU RODITELJI ILI DRUGI ČLANOVI OBITELJI DUŽNICI

Potaknuti prijavom i napisima u medijima o bezobzirnom uznemiravanju članova obitelji dužnika, uključujući i djecu, od strane agencija za naplatu potraživanja, obratili smo se MF-u. Preporučili smo da se poduzmu mjere za zaštitu dostojanstva i prava djece. MF je prihvatio našu preporuku te se obvezao razmotriti optimalno rješenje za postizanje najveće razine zaštite položaja dužnika i kvalitetnog nadzora rada pravnih osoba koje se bave otkupom potraživanja. Obavijestili su nas kako je u planu i izrada Zakona o subjektima koji se bave djelatnošću otkupa i naplate potraživanja, kojim bi se detaljno uredila ova materija.

69. ZAŠTITA IMOVINSKIH PRAVA DJECE

Budući da smo u nekoliko slučajeva saznali za „dvostruko“ namirenje troškova zastupanja odvjetnika u postupcima ostvarenja naknade štete, temeljem police osiguranja od automobilske odgovornosti po smrti roditelja u prometnim nesrećama, obratili smo se Hrvatskom uredu za osiguranje. Upozorili smo na nedopustivu praksu nekih odvjetnika koji svoje troškove namiruju i od osiguravatelja i od djece. Predložili smo da u svojim uvjetima osiguranja jasno naznače kako osiguranje pokriva i troškove zastupanja odvjetnika, kao i da se obrasci sporazuma o izvansudskoj nagodbi prije njihovog potpisivanja obvezno dostave na znanje strankama, kako bi one imale informacije da su troškovi zastupanja pokriveni osiguranjem te da se izbjegne

umanjivanje imovine djece. Preporučili smo da se razmotre i druge mogućnosti postupanja kojima će se osigurati transparentnost ovih informacija, primjerice na stranicama Hrvatskog ureda za osiguranje i Društava za osiguranje i reosiguranje. Naša preporuka nije uvažena s obrazloženjem da pitanja troškova odvjetničkog zastupanja stranaka nisu u njihovoj nadležnosti, te ne mogu biti predmetom Uvjeta za osiguranje kojima se regulira odnos ugovaratelja osiguranja i osiguravatelja.

70. USKRAĆIVANJE POTPORE ZA OPREMU NOVOROĐENOG DJETETA ZBOG DUGA ZA KOMUNALNU NAKNADU

Zbog nemogućnosti majke da, zbog duga za komunalnu naknadu, ostvari potpore za opremu novorođenog djeteta, obratili smo se Općini Čeminac u Osječko-baranjskoj županiji te upozorili da se nijedno pravo djeteta ne treba uvjetovati podmirivanjem dugova odraslih članova obitelji i preporučili uvažavanje najboljeg interesa djeteta pri donošenju mjera i odluka socijalne politike. Zbog višekratnog oglašivanja Općine Čeminac na naša traženja, uputili smo preporuku MPU-u i MRMSOSP-u da poduzmu potrebne mjere kako bi se promijenilo postupanje navedene općine. MPU je odgovorio da JLP(R)S samostalno i slobodno odlučuju o poslovima lokalnog značaja te da je nadzor nad primjenom ZRRP u djelokrugu MRMSOSP-a. MRMSOSP je našu preporuku prosljedio SDUDM-u, koji je uputio Općinu Čeminac da odgovori na našu preporuku, što ona nije učinila.

PRIVATNOST (4)

71. ZAŠTITA PRIVATNOSTI DJECE U PREDMETIMA EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

U prosincu 2021. ponovili smo preporuku Hrvatskoj odvjetničkoj komori (HOK) o zaštiti privatnosti djece u postupcima koji se vode temeljem *Obiteljskog zakona*, kao i postupcima pred Europskim sudom za ljudska prava (ESLJP). Iako je riječ o postupcima u kojima je javnost isključena, ponekad punomoćnici roditelja istupaju u javnosti iznoseći detalje iz osobnog i obiteljskog života djeteta, kao i tijeka i ishoda postupaka koji se vode. Do povrede prava djece na privatnost dolazi i u slučajevima u kojima se postupak vodi pred ESLJP-om, u kojima podnositelji zahtjeva nisu postavili zahtjev za anonimizaciju pa su odluke objavljene uz navođenje osobnih podataka djece. Činjenica je da djecu na koju se presuda odnosi, dostupnost informacija o tome prati i dalje kroz život, što ih potencijalno može izložiti novim traumama, ponovnom proživljavanju stresnoga doživljaja i negativnim reakcijama okoline, stoga smatramo da takvu praksu valja spriječiti. Zato smo ponovili preporuke HOK-u iz 2018. i 2019., da o problematici informiraju odvjetnike i preporuče im da se u slučajevima u kojima zastupaju roditelje i djecu suzdrže od njihovog komentiranja u medijima i javnosti, a u postupcima pred ESLJP-om da redovito potiču stranke na podnošenje zahtjeva za anonimizaciju predmeta. HOK je prihvatio našu preporuku i izvijestio o svom dosadašnjem angažmanu u edukacijama odvjetnika, koje će provoditi i nadalje.

72. PRIVATNOST I DOSTOJANSTVO DJETETA-PACIJENTA U KBC-u ZA DJEČJE BOLESTI ZAGREB

Uputili smo upozorenje i preporuku Klinici za dječje bolesti Zagreb zbog povrede privatnosti i dostojanstva djeteta-pacijenta na konferenciji za novinare, koju je dječja bolnica organizirala kako bi izvijestila javnost o uspješnom liječenju teško ozlijeđene šestogodišnje djevojčice. Na konferenciji je osoblje bolnice, u nazočnosti djevojčice i njezine majke, detaljno izvještavalo medije o vrsti i težini njezinih ozljeda opasnih po život, te obavljenim medicinskim zahvatima, uključujući i pojedinosti o rekonstrukciji reproduktivnih organa djevojčice. Iznošenje takvih informacija na konferenciji za novinare, čak i uz suglasnost roditelja i djeteta, neetično je i bezobzirno prema djetetu. Preporučili smo da ova dječja bolnica ubuduće znatno veću pažnju posveti zaštiti privatnosti i dostojanstva svojih pacijenata, te da u tu svrhu izradi protokol

postupanja kojemu će u središtu biti zaštita najboljeg interesa i dobrobiti djeteta u svim aspektima, u skladu s liječničkom etikom i *Konvencijom o pravima djeteta*. Na potrebu zaštite privatnosti djece-pacijenata pozivali smo i proteklih godina uz preporuku MZ-u da se izrade smjernice o zaštiti privatnosti i dostojanstva djece-pacijenata. Odgovor Klinike za dječje bolesti Zagreb nismo primili.

73. PRIVATNOST DJECE PRILIKOM PRIKUPLJANJA OSOBNIH PODATAKA ZA UPIS U 1. RAZRED OŠ

Primili smo pritužbu Adopte – udruge za potporu posvajanju, koja ukazuje na neprimjerenu praksu jedne osnovne škole, vezano uz prekomjerno prikupljanje podataka o obiteljskom statusu roditelja prilikom upisa djece u prvi razred. Od roditelja se tražilo da detaljnije definiraju svoj status i odaberu jednu od ponuđenih opcija: biološka majka, biološki otac, adoptivna majka, adoptivni otac, pomajka, očuh, udomitelj. Školi smo uputili preporuku da prilikom upisa učenika u školu vodi računa o načelima i pravnim temeljima obrade osobnih podataka djece, te poduzme mjere koje će pridonijeti zaštiti njihovih osobnih podataka, odnosno da se prikupljaju isključivo podaci koji su nužni i neophodni i za koje postoji pravna osnova prikupljanja, te da se izbjegne prekomjerno prikupljanje podataka, osobito onih koji nisu neophodni i čijim bi se prikupljanjem nepotrebno i neosnovano zadiralo u djetetovu privatnost. Upozorili smo da ne nalazimo pravnu osnovu ni svrhu za prikupljanje podatka o posvojenju djeteta, prilikom upisa u prvi razred OŠ, te da prikupljanje takvih podataka o roditeljima nije u skladu s postojećim nacionalnim i međunarodnim pravnim okvirom o posvojenju i odredbama koje se odnose na zaštitu privatnosti i zaštitu osobnih podataka, jer je riječ o proizvoljnom miješanju u privatnost i obitelj djeteta, odnosno u intimne i osobne prilike djeteta i njegovih roditelja, bez opravdanog pravnog interesa. Ovisno o individualnim potrebama pojedinog djeteta i njegovom najboljem interesu, majka i otac će odlučiti hoće li upoznati stručnu službu škole s činjenicom o posvojenju djeteta, ali to ostaje njihov izbor, a ne može im biti nametnuto kao obveza od strane škole. Preporuka je prihvaćena, a škola nas je obavijestila da su iz Upitnika za roditelje za upis djeteta u prvi razred uklonjena sporna pitanja.

74. PRIVATNOST DJECE VEZANO UZ IZRADU I PREUZIMANJE FOTOGRAFIJA U PRODAVAONICAMA

Zaprimili smo pritužbu vezano za usluge razvijanja fotografija od strane poslovnih subjekata koji imaju poslovnu praksu narudžbe i razvijanja fotografija preko interneta te preuzimanja razvijenih fotografija u prostoru prodavaonice, na način da fotografije bez ikakve kontrole može preuzeti bilo tko. U jednom slučaju netko je preuzeo fotografije, među kojima je bilo i slika maloljetnih osoba, te ih razbacao na nekoliko lokacija po gradu. Tim povodom obratili smo se AZOP-u, MGOR-u i upravi trgovačkog društva, kojoj smo preporučili promjenu poslovne prakse koja izravno ugrožava privatnost korisnika, a osobito djece. Trgovačko društvo nas je izvijestilo da su odmah po saznanju o događaju ažurirali interne akte vezano uz preuzimanje fotografija, kako bi se ubuduće spriječili takvi incidenti.

SPORT (3)

75. ORGANIZACIJA SPORTSKIH TRENINGA I KAMPOVA ZA VRIJEME EPIDEMIJE

Još krajem 2020. preporučili smo Ravnateljstvu civilne zaštite, HZJZ-u, MZ-u i Ministarstvu turizma i sporta (MTS) da se razmotri kako djeci omogućiti sudjelovanje u sportskim aktivnostima uz primjenu svih propisanih mjera za zaštitu zdravlja, te uzimajući u obzir razlike u zdravstvenom riziku za djecu u različitim sportovima. U 2021. smo ponovno preporučili da, zbog potrebe zaštite cjelokupnog zdravlja djece i njihovih dugoročnih interesa, nadležna tijela još jednom razmotre i preispitaju ovu problematiku, kao i opravdanost i učinke dosadašnjih mjera. Također smo preporučili da daju jasne smjernice i upute kako bi se djeca što prije

uključila u sportske aktivnosti, poštujući epidemiološke mjere, budući da se dotadašnja zabrana treniranja odnosila generalno na sve sportove (neovisno o tome radi li se o sportovima na otvorenom ili dvoranskim sportovima), sportske aktivnosti (neovisno o njihovoj kontaktnosti, aerobičnosti i dr.) i građane (neovisno o tome jesu li preboljeli Covid-19). MTS-u i MZ-u preporučili smo i da što prije osmisle plan i strategiju uključivanja fizički neaktivne djece u sportske i rekreativne aktivnosti. Nismo dobili odgovor na preporuke. U siječnju 2022. HZJZ nas je obavijestio da se sportski treninzi i kampovi za vrijeme epidemije Covida-19 mogu organizirati sukladno uputama o izvanučioničkoj nastavi.

76. PRAVA I DOBROBIT MALOLJETNIH KOŠARKAŠA

Potaknuti nizom pojedinačnih pritužbi na povrede prava djece koja se bave košarkom, koje se u pravilu odnose na teškoće u realizaciji prijelaza sportaša iz kluba u klub, uputili smo preporuku Hrvatskom košarkaškom savezu (HKS). Ugovori koje su košarkaški klubovi sklapali s djecom sadrže odredbe koje mogu utjecati na buduća imovinska prava djeteta, a također sadrže i spornu odredbu koja obvezuje igrača na potpisivanje ugovora o profesionalnom igranju po nastupu punoljetnosti. Praćenjem pojedinačnih pritužbi uviđamo da se u praksi prilikom potpisivanja ugovora ne poštuje forma koju propisuju *Obiteljski zakon* i *Zakon o javnom bilježništvu*. Stoga smo HKS-u preporučili da pristupe izmjenama Registracijskog pravilnika i usklade njegove odredbe s pozitivnim pravnim propisima RH. U vezi s pritužbama na visoke odštete za prijelaz u drugi klub, te na iznimno visoku pristojbu na žalbu (koja i u slučaju dječjeg sporta iznosi čak 6000 kuna) Arbitraži HKS-a preporučili smo da osiguraju efikasniju zaštitu djece i ukinu pristojbe za postupke u kojima se odlučuje o interesima djece. Preporučili smo i da se u pojedinačnim slučajevima zauzmu za pomoć djeci kod ishođenja ispisnica, odnosno da im pomognu u njihovom nastojanju što ranijeg uključivanja u trenažni proces i sportske aktivnosti u željenom klubu, što je u skladu s njihovim pravom na slobodu udruživanja i punog sudjelovanja u aktivnostima slobodnog vremena koje jamči *Konvencija o pravima djeteta*. Odgovor na preporuku još nismo zaprimili.

77. LEDENE POVRŠINE U GRADU ZAGREBU

Početak sezone klizanja u Zagrebu, zbog nedostatka odgovarajućih objekata za sportove na ledu, već niz godina primamo prijave na organizaciju i raspored treniranja mlađih uzrasnih kategorija na ledenim površinama, kao i na njihovu sigurnost. U prosincu 2021. ponovno smo se obratili Ustanovi za upravljanje sportskim objektima, Gradskom uredu za obrazovanje, sport i mlade Grada Zagreba i Samostalnom sektoru sportske inspekcije MTS-a. Naglasili smo da nedostatak ledenih površina, kao i izniman interes djece i odraslih za sportove na ledu u Zagrebu, valja razmotriti prilikom daljnjeg planiranja i unapređivanja mreže sportskih građevina. Također valja razmotriti i saznanja o učincima neplanske gradnje postojeće sportske infrastrukture. Preporučili smo da višegodišnje prijave koje se odnose na nedostatak ledenih površina, kao i informacije o mogućnostima, razmotre prilikom daljnjih strateških planiranja i rješavanja višegodišnjih problema vezanih uz korištenje ledenih površina u Zagrebu.

PRAVA DJECE KAO ČLANOVA DRUŠTVENE ZAJEDNICE (3)

78. SUDJELOVANJE PREDSTAVNIKA UČENIKA U POSTUPKU IZRICANJA PEDAGOŠKIH MJERA

Upoznati smo s dilemom pojedinih ravnatelja škola u pogledu sudjelovanja predstavnika učenika u postupku izricanja pedagoških mjera. Stoga smo Samostalnom sektoru prosvjetne inspekcije MZO-a dostavili naše detaljno obrazloženo mišljenje da predstavnik vijeća učenika (ili bilo koji drugi predstavnik učenika) ne treba biti prisutan sjednici razrednog vijeća na kojoj se izriče pedagoška mjera drugom učeniku, te preporuku o potrebi usklađivanja njihovog postupanja s ovim mišljenjem. O svemu je obaviješten i AZOO. AZOO nam je dostavio izvješće iz kojeg proizlazi da u potpunosti prihvaćaju preporuku. O mišljenju i preporuci

pravobraniteljice te izvješću AZOO-a o prihvaćanju preporuke obaviješteni su savjetnici i viši savjetnici AZOO-a, koji su upućeni da dostavljeno mišljenje koriste u postupanju i diseminiraju kroz sustav stručnog usavršavanja, napose kroz županijska stručna vijeća. AZOO je o stavu u odnosu na mišljenje i preporuku pravobraniteljice izvijestio i Samostalni sektor prosvjetne inspekcije MZO-a.

79. ZAŠTITA PRAVA DJECE U POLITIČKIM KAMPANJAMA

Tijekom lokalnih izbora u RH primili smo brojne upite i pritužbe zbog aktivnosti pojedinih stranaka ili političara koji bi se mogli tumačiti kao iskorištavanje djece u političkoj promidžbi. Stoga smo DIP-u uputili opće preporuke nastale na temelju našeg višegodišnjeg praćenja postupaka u političkom marketingu koji su prepoznati kao nekorektni, nametljivi ili štetni za djecu. Preporučili smo da prostori odgojno-obrazovnih ustanova te svi prostori u kojima organizirano borave djeca (domovi, centri za djecu, sportski i drugi klubovi za slobodne aktivnosti djece) trebaju biti slobodni od promidžbenih aktivnosti političkih stranaka. Prilikom izrade političkih promidžbenih materijala – letaka, plakata, video spotova – te objava na društvenim mrežama i u drugim medijima nije dopušteno koristiti slike djece bez izričite privole roditelja, a ni uz privolu roditelja prikazivati djecu na način koji im može nanijeti štetu, niti ih uključivati u iskazivanje nesnošljivosti ili mržnje prema pojedincima ili društvenim grupama te pozivanje na nasilje. Preporučili smo političarima da ne objavljuju snimke s djecom u svojim promidžbenim objavama na društvenim mrežama, te ih pozvali da brigu o djeci iskažu u svojim programima. DIP je ove naše preporuke objavio na svojoj službenoj stranici među preporukama drugih tijela. No, nije prihvatio preporuku da se slučajevi neprimjerenog iskorištavanja djece u kampanji prijavljuju DIP-u, ustvrdivši da to nije u njegovoj nadležnosti uz obrazloženje da se tijekom izbora za Hrvatski sabor takvim pitanjima bavi Etičko povjerenstvo, ali da prilikom lokalnih izbora nije predviđeno djelovanje Etičkoga povjerenstva.

80. KONZULTACIJE S DJECOM U POSTUPKU DONOŠENJA NACIONALNE STRATEGIJE ZA PRAVA DJECE

U očekivanju donošenja Nacionalnog plana za prava djece u RH za razdoblje od 2021. do 2026. uputili smo preporuku MRMSOSP-u o važnosti uključivanja djece u izradu tog strateškog dokumenta. Podsjetili smo na provedene konzultacije s djecom u izradi dva dokumenta vezana uz poboljšanje života djece u Europi, a to su Strategija EU o pravima djeteta za razdoblje od 2021. do 2024. i *Jamstvo za djecu*, te na konzultacije s djecom za potrebe izrade nove Strategije Vijeća Europe o pravima djeteta. Podsjetili smo da i u Hrvatskoj postoje pozitivna iskustva sudjelovanja djece u lokalnim zajednicama, ali i na široj nacionalnoj i međunarodnoj razini kroz aktivnosti Mreže mladih savjetnika pravobraniteljice za djecu (MMS), Saveza društava Naša djeca Hrvatske i dječjih vijeća i dječjih foruma, Nacionalnog vijeća učenika RH, Vijeća za djecu i Savjetodavnog odbora za dječju participaciju pri Uredu UNICEF-a za Hrvatsku. Stoga smo preporučili da se u pripremi novog Nacionalnog plana za prava djece u RH provedu šire konzultacije s djecom u Hrvatskoj, budući da je to iznimna prilika za sudjelovanje djece na nacionalnoj razini u javnim politikama i odlučivanju. Preporučili smo da se za te aktivnosti angažiraju postojeći resursi stručnjaka uključenih u navedene oblike participacije djece, te da se organizira i omogući sudjelovanje djece koja su uključena u njihove aktivnosti. Preporuka je načelno prihvaćena.

OBITELJSKO PRAVNA ZAŠTITA (2)

81. SURADNJA I RAZMJENA INFORMACIJA IZMEĐU LIJEČNIKA I ODJELA ZA SOCIJALNI RAD

Primili smo pritužbu CZSS-a o postupanju liječnika KBC-a Zagreb u odnosu na dijete koje je sudskom odlukom povjereno na svakodnevnu skrb dječjem domu. Liječnik je, iako upoznat s navedenim činjenicama, postupio suprotno sudskoj odluci i otpustio dijete s liječenja kući s

majkom, izlažući ga time mogućoj životnoj ugrozi. Obrazloženje liječnika bilo je da on nije u obvezi postupati po usmenim naputcima socijalne službe. KBC-u Zagreb preporučili smo da unutar ustanove unaprijedi smislenu, svrhovitu i funkcionalnu suradnju i razmjenu informacija između liječnika i Odjela za socijalni rad. Povratno smo zaprimili izvješće KBC-a Zagreb da su prihvatili našu preporuku i izradili Protokol postupanja kako bi unaprijedili suradnju i razmjenu informacija između liječnika i Odjela za socijalni rad.

82. ODLUKA O UVOĐENJU POSEBNE SIGURNOSNE MJERE U DJELATNOSTI SOCIJALNE SKRBI

Upoznati smo s uputom roditelju od strane jednog obiteljskog centra o potrebi pribavljanja negativnog testa za dijete u dobi od pet godina, kao uvjet ulaska u prostorije obiteljskog centra, a radi ostvarivanja prava djeteta na susrete i druženje s drugim roditeljem pod nadzorom. MRMSOSP-u smo preporučili da u suradnji sa Stožerom civilne zaštite RH i u komunikaciji sa CZSS-ima i njihovim podružnicama, otklone eventualne nejasnoće i pogrešna tumačenja odluka Stožera, koji rezultiraju uvjetovanjem usluga CZSS-a i obiteljskog centra djeci predocjenjem COVID potvrde ili odgovarajućeg drugog dokaza o cijepljenju, preboljenju odnosno testiranju. Takvo uvjetovanje može rezultirati uskraćivanjem tih usluga djeci, što je nedvojbeno protivno njihovom interesu. Izvješće očekujemo.

SOCIJALNA I EKONOMSKA PRAVA (2)

83. PREPORUKA VIJEĆA EU O USPOSTAVI EUROPSKOG JAMSTVA ZA DJECU

U povodu donošenja Preporuke Vijeća EU o uspostavi *Jamstva za djecu* uputili smo preporuke Vladi RH i MRMSOSP-u. Preporučili smo uvažavanje naših dotadašnjih preporuka vezanih uz prava djece koja žive u uvjetima siromaštva, zatim osiguravanje podrške djeci s poteškoćama u učenju, dostupnost stručnjaka psihologa, logopeda i drugih, besplatan školski obrok te sprečavanje napuštanja školovanja, kako to predviđa i EU *Jamstvo za djecu*. Ponovili smo preporuku da se u sustavu socijalne skrbi predvidi pomoć i podrška djetetu koje živi u siromaštvu, a koja nije orijentirana samo na novčane potpore, nego na individualno i socijalno osnaživanje te predviđanje takve usluge u *Nacionalnom planu oporavka i otpornosti*. Preporučili smo revidiranje stambene politike, rješavanje problema energetske siromaštva i drugih problema djece, na koje ukazuje i EU *Jamstvo za djecu*. Ukazali smo na potrebu donošenja akcijskog plana za provedbu za razdoblje do 2030., imenovanja nacionalnog koordinatora, kao i osiguravanja potrebnih sredstava za borbu protiv dječjeg siromaštva iz europskih fondova i nacionalnih sredstava, te na potrebu da se dječjim proračunom, uz poštovanje načela djelotvornosti, učinkovitosti, pravičnosti, transparentnosti, održivosti i najboljeg interesa djeteta, predvide dostatna sredstva za borbu protiv dječjeg siromaštva. Preporučili smo da se prilikom implementacije Preporuke Vijeća u što većoj mjeri provodi i procjena kako će planirane mjere, aktivnosti i djelovanja utjecati na djecu, njihova prava i dobrobit. Ujedno, je nužno nakon provedbe mjera, aktivnosti i djelovanja ocijeniti i evaluirati do kakve je stvarne promjene i poboljšanja dječje dobrobiti došlo.

84. DJEČJI PRORAČUN

U vezi s obvezom izrade dječjega proračuna uputili smo preporuke MF-u i SDUDM-u. S obzirom na to da proračunski korisnici analizirajući svoje proračune sami odlučuju koje će aktivnosti/projekte izdvojiti u dječji proračun, preporučili smo da se u Metodološkom priručniku obveznicima daju jasnije upute koje sve programe i aktivnosti treba sadržavati dječji proračun. Predložili smo i da metodologija njegove izrade bude sustavnija, da se uvede klasifikaciju rashoda i izdataka na one čiji su djeca stvarni korisnici i one koje koriste kao članovi društva, da struktura dječjega proračuna prati strukturu državnog proračuna, da ulaganja u djecu pratimo po područjima, npr. obrazovanje, zdravlje i slično.

Kako bi dječji proračun ispunio svoju namjenu i svrhu, a to je sustavno i kontinuirano praćenje ulaganja u djecu i programe za djecu, preporučili smo da se obveza sastavljanja proširi na jedinice lokalne i područne samouprave, preporučili smo nužnost redovitog objavljivanja dječjeg proračuna i godišnjeg izvještaja o njegovu izvršenju, te istaknuli potrebu analiziranja i obrađivanja prikupljenih podataka. Na naše preporuke nismo dobili odgovor.

MEDIJI (2)

85. ZAŠTITA DJECE OD NEPRIMJERENIH OGLASA NA TELETEKSTU

I u 2021. uputili smo još jednu preporuku/inicijativu Ministarstvu kulture i medija da iznađe rješenje za reguliranje oglašavanja na teletekstu koji se objavljuje na kanalima TV postaja s nacionalnom koncesijom. Podsjećamo, već na naslovnim stranicama teleteksta tijekom cijeloga dana i bez ograničenja bili su dostupni oglasi za kockanje, klađenje, proricanje budućnosti, pronalaženje partnera pa i za pornografske sadržaje i seksualne usluge, čime je djeci omogućen pristup neprimjerenim i štetnim sadržajima. Prema tumačenju VEM-a takvo se štetno oglašavanje dosad nije moglo sankcionirati, budući da postojeći *Zakon o elektroničkim medijima* (ZEM, iz 2009.) ne obuhvaća teletekst. Upozorili smo da izostanak regulacije oglašavanja na teletekstu i dugotrajno zanemarivanje toga problema predstavljaju rizik od izloženosti djece štetnim sadržajima te preporučili da ministarstvo što prije pristupi reguliranju i tog oglašavanja. S istim prijedlozima uključili smo se i u javnu raspravu o prijedlogu novoga ZEM-a. Naš prijedlog nije odmah bio prihvaćen, ali s donošenjem novog ZEM-a, objavljenog u listopadu 2021. (NN 111/21.), teletekst je uvršten u tekst zakona te je tako naša višegodišnja preporuka napokon prihvaćena i realizirana.

86. ZAŠTITA DJECE PRILIKOM MEDIJSKOG IZVJEŠTAVANJA O NASILJU

U povodu Svjetskog dana prevencije zlostavljanja djece, 19. studenoga, istaknuli smo važnu ulogu medija u prevenciji nasilja, te uputili opće preporuke medijima, podsjećajući na obvezu zaštite najboljeg interesa djece prilikom izvještavanja o nasilju nad djecom, ponajprije kroz zaštitu identiteta sve uključene djece. Poseban oprez nužan je pri izvještavanju o seksualnom zlostavljanju i iskorištavanju djece, pri čemu treba izbjegavati senzacionalizam, ne objavljivati detaljne opise zlostavljanja te imati na umu da neosjetljivo izvještavanje nanosi štetu i time što može drugu djecu odvratiti od prijavljivanja seksualnog nasilja zbog straha da će i sama biti izložena u medijima. U vezi s vršnjačkim nasiljem pozvali smo medije da izvještavaju o pojavi, a ne o pojedinačnom slučaju, te upozorili urednike na iznimnu štetu koju djeci nanosi objavljivanje snimki vršnjačkoga nasilja preuzetih s društvenih mreža u javnim medijima. Pozvali smo novinare da u osjetljivim slučajevima zaštite dijete koje je izvor informacija, podsjetili na nužne mjere zaštite prilikom sudjelovanja djece u medijskim priložima, kao i na to da suglasnost roditelja i djeteta ponekad nisu dovoljna zaštita, jer oni ne mogu uvijek predvidjeti sve rizike javnoga istupanja. Zato smo preporučili da nakladnici razvijaju vlastite kodekse ponašanja prema djeci u odnosu na izvještavanje i komunikaciju s djecom. Preporuka je objavljena u medijima.